

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

MARI SUHONEN

Tietosuoja-asetuksen toteutuminen PRH:n organisaatiossa

LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA
2020

Tekijä Suhonen, Mari	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä marraskuu 2020
	Sivumäärä 75 sivua	Julkaisun kieli suomi
Julkaisun nimi Tietosuoja-asetuksen toteutuminen PRH:n organisaatiossa		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaista osaamista ja millaisia koulutustarpeita opinnäytetyön toimeksiantajan Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) virkamiehillä on tietosuojaan liittyvän osaamisen sekä ulkoisten asiakkaidensa henkilötietojen käsittelyssä. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, millaisena virkamiesten lähiesimiehet kokevat alaistensa tietosuojaan sekä ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvän osaamisen ja koulutustarpeet.</p> <p>Opinnäytetyö perustuu laadulliseen tutkimusmenetelmään. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Opinnäytetyön aineistonkeruu suoritettiin lähettämällä kyselylomake toimeksiantajan virkamiehille ja heidän lähiesimiehilleen yhteensä kyselyyn vastasi 152 henkilöä.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella voitane päätellä, että kyselyyn vastanneet, tulosalueesta ja virastossa työskentelyajasta riippumatta, arvioivat oman osaamisensa sekä ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn, että tietosuojaperiaatteiden eri osa-alueilla hyväksi. Tutkimustulosten perusteella voitane myös päätellä, että vastaajat arvioivat myös koulutustarpeensa sekä ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn, että tietosuojaperiaatteiden eri osa-alueilla vähäiseksi.</p> <p>Saatujen tulosten perusteella voitaneen päätellä, että PRH:n olisi aiheellista entistä selkeämmin kehottaa henkilöstö suorittamaan Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -koulutus ja varata työntekijöille työaika suorittaa kyseinen koulutus. Saatujen tulosten perusteella voitane päätellä, että koulutusmahdollisuuksista ja -suosituksista viestimiseen lienee tarpeen panostaa enemmän.</p>		
<u>Asiasanat:</u> EU:n yleinen tietosuoja-asetus, henkilötietojen käsittely, tietosuojalaki, tietosuojaperiaatteet		

Author Suhonen, Mari	Type of Publication Bachelor's thesis	Date November 2020
	Number of pages 75 pages	Language of publication Finnish
Title of publication Implementation of the data protection regulation in the NBPR's organization		
Degree program Business Administration		
Abstract <p>The purpose of this thesis was to find out what kind of expertise and training needs the officials of the National Board of Patents and Registration (NBPR) of the client of the thesis was concerned with their data protection-related expertise and the personal data of their external clients. In addition, the purpose was to find out how the immediate superiors of civil servants perceive the skills and training needs of their subordinates related to data protection and the processing of personal data of external customers.</p> <p>The thesis is based on a qualitative research method. A thematic interview was used as the data collection method. The data collection of the thesis was carried out by sending a questionnaire to the principal's officials and their immediate, of whom 152 responded to the questionnaire.</p> <p>Based on the research results of the thesis, it can be concluded that the respondents, regardless of the result area and working hours in the agency, evaluate their own competence in favour of both the processing of external clients' personal data and data protection principles. Based on the results of the survey, it can be concluded that the respondents also assessed their training needs as low both in the processing of personal data of external customers and in various areas of data protection principles.</p> <p>Based on the results obtained, it could be concluded that it would be more appropriate for the NBPR to instruct staff more clearly to complete the Data Protection ABC for Public Administration Personnel 2020 training and to reserve working time for employees to complete such training. Based on the results obtained, it can be concluded that it may be necessary to invest more in the communication of training opportunities and recommendations.</p>		
<u>Key words:</u> EU general data protection regulation, processing of personal data, data protection law, data protection principles		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	TUTKIMUSONGELMA	5
2.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys	5
2.2	Tutkimusmenetelmät.....	6
2.3	Tutkimuksen kulku ja aineistonkeruu.....	6
2.4	Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	7
3	EU:N YLEINEN TIETOSUOJA-ASETUS	8
3.1	EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen yleiset säännökset ja periaatteet.....	8
3.2	EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen riippumattomat valvontaviranomaiset ..	10
3.3	Kansallinen tietosuojalaki.....	10
3.4	Tietosuojaavastava ja tietosuoja valtuutettu	11
4	ULKOISTEN ASIAKKAIDEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUKSESSA.....	12
4.1	Patentti- ja rekisterihallitus (PRH).....	12
4.1.1	Rekisterinpitäjän velvollisuudet henkilötietojen käsittelyssä.....	14
4.1.2	Virkamies henkilötietojen käsittelijänä	15
4.2	Tietosuojaperiaatteet	16
4.2.1	Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys	17
4.2.2	Käyttötarkoitussidonnaisuus.....	18
4.2.3	Tietojen minimointi.....	18
4.2.4	Tietojen täsmällisyys	18
4.2.5	Säilytyksen rajoittaminen	19
4.2.6	Luottamuksellisuus ja turvallisuus	19
4.3	Henkilötietojen käsittely ja tietosuojaperiaatteet	19
4.3.1	Henkilötietojen käsittelyn perusteet	20
4.3.2	Rekisterinpitäjän osoitusvelvollisuus	23
4.3.3	Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen.....	24
4.3.4	Henkilötietojen lukeminen	24
4.3.5	Henkilötietojen muokkaaminen.....	25
4.3.6	Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen.....	25
4.3.7	Henkilötietojen luovuttaminen	25
4.4	Henkilötietojen tietosuojaloukkaukset.....	26
5	TUTKIMUSTULOKSET	27
5.1	Taustamuuttajat.....	28

5.2	Aihe I: Henkilötietojen käsittely.....	29
5.3	Aihe II: Tietosuojaperiaatteet.....	46
6	TULOSTEN TULKINTA JA YHTEENVETO	65
6.1	Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -koulutus.....	65
6.2	Aihe I: Henkilötietojen käsittely	66
6.3	Aihe II: Tietosuojaperiaatteet.....	68
7	POHDINTA.....	72
7.1	Opinnäytetyön analysointi	72
	LÄHTEET	74
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Me suomalaiset olemme tarkkoja yksityisyydestämme ja luotamme siihen, että henkilötietojamme käsitellään asianmukaisesti. Tässä saatiin kokea valtakunnallisesti säröä, kun suomalaiseen psykoterapiakeskukseen tehtiin tietomurto lokakuussa 2020. Asia herätti laajasti kansalaisten mielenkiintoa siitä, miten heidän henkilötietojaan käsitellään ja miten heidän tietosuojansa toteutuu. Tietosuojan periaatteet pohjautuvat EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen 679/2016 ja uuteen kansalliseen tietosuojalakiin Tietosuojalaki 1050/2018. Tietosuojalailla täsmennetään ja täydennetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta. Tietosuojalailla osoitetaan, milloin ja millä edellytyksillä henkilötietoja voidaan käsitellä. EU:n yleistä tietosuoja-asetusta alettiin soveltaa Suomessa 25.5.2018 (Tietosuojalaki 1050/2018, 1 §).

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Patentti- ja rekisterihallitus (PRH). PRH:n tarkoituksena on tuottaa palveluita sekä suomalaisille yrityksille että yksityisille henkilöille. Viraston palveluiden tuottaminen perustuu tietoon ja tiedon käsittelyyn, ja organisaation palveluiden tuottaminen ja käytettävyys ovatkin käytännössä täysin riippuvaisia tieto- ja viestintätekniikasta. PRH:n tietoturvajärjestelyjen tarkoituksena on turvata organisaation toimintojen jatkuvuus turvaamalla viraston toiminnan kannalta kriittiset tiedot ja niiden käsittely sekä hallitseamalla niihin liittyvät riskit. PRH:ssa tietoja käsitellään julkisuuslain periaatteiden mukaisesti ja noudatetaan hyvää tietojenkäsittely- ja tiedonhallintatapaa. Tietoturvajärjestelyillä pyritään siihen, että tiedot ja tietojärjestelmät ovat luotettavia ja valtuutettujen käyttäjien saatavilla. PRH:n tietoturva-vaatimuksissa on otettu huomioon toiminnan todelliset tarpeet sekä niitä koskevat säädökset ja muut velvoitteet. Organisaation kaikessa toiminnassa hyödynnetään standardeja ja suosituksia sekä noudatetaan eettisesti kestäviä periaatteita.

PRH halusi selvittää, millaista osaamista ja koulutustarpeita PRH:n virkamiehillä on tietosuojaan liittyvän osaamisen ja ulkoisten asiakkaidensa henkilötietojen käsittelyssä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisena virkamiesten lähiesimiehet

kokevat alaistensa tietosuojaan sekä ulkoisten asiakkaidensa henkilötietojen käsittelyyn liittyvän osaamisen ja koulutustarpeet. Tämä opinnäytetyö on laadittu PRH:n toimeksiantona vastaamaan edellä kuvattuja PRH:n selvitystarpeita. Opinnäytetyön ensisijaisena tavoitteena oli selvittää virkamiesten arvio omasta osaamisesta ja koulutustarpeesta.

Opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella voitaneen päätellä, että kyselyn vastaajat kokevat oman osaamisensa riittäväksi ja koulutustarpeensa vähäiseksi sekä ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyä tietosuojaperiaatteiden eri osa-alueilla. Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että kyselyn kaikista vastaajista Tieto-suojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -koulutuksen oli suorittanut alle kolmannes vastaajista. Yleisimmät syyt koulutuksen suorittamattomuuteen olivat, ettei vastaaja ole ollut tietoinen koulutuksesta tai ajan puute. Tästä voitaneen päätellä, että tietosuojakoulutuksesta ei oltu organisaatiossa viestitty tarpeeksi selkeästi ja työaikaa koulutuksen käynnistämiseen ei ole varattu tarpeeksi.

2 TUTKIMUSONGELMA

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 679/2016 toteutumista PRH:n organisaatioissa. Työn tavoitteena on selvittää, millaista osaamista ja millaisia koulutustarpeita PRH:n virkamiehillä on tietosuojaan liittyvän osaamisen sekä ulkoisten asiakkaidensa henkilötietojen käsittelyssä. Lisäksi työn tavoitteena on selvittää, millaisena virkamiesten lähiesimiehet kokevat alaistensa tietosuojaan sekä ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvän osaamisen ja koulutustarpeet.

- 1. Millaista osaamista ja millaisia koulutustarpeita PRH:n virkamiehillä on ulkoisten asiakkaidensa henkilötietojen käsittelyssä?*

2. *Millaisena PRH:n virkamiesten lähiesimiehet kokevat omat ja alaistensa ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvän osaamisen ja koulutustarpeet?*
3. *Millaista osaamista ja millaisia koulutustarpeita PRH:n virkamiehillä on tietosuojaan liittyvien asioiden käsittelyssä?*
4. *Millaisena PRH:n virkamiesten lähiesimiehet kokevat omat ja alaistensa tietosuojaperiaatteisiin liittyvän osaamisen ja koulutustarpeet?*

2.2 Tutkimusmenetelmät

Tämä opinnäytetyö perustuu laadulliseen tutkimusotteeseen. Laadullinen tutkimus on kvalitatiivista tutkimusta. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Sen tavoitteena on ilmiön syvempi ymmärtäminen, ilmiön selittäminen, tulkinta ja soveltaminen. Kvalitatiivinen tutkimus siis tulkitsee ja luo selitysmallin tutkittavalle ilmiölle. (Anttila 2006; Jyväskylän yliopiston [www-sivut](#) 2015.)

Kvalitatiivista tutkimusta käytetään, kun ilmiöstä on ennalta vain vähän tai ei yhtään tietoa. Tutkimustavalla pyritään ymmärtämään ilmiötä syvemmin ja siinä vastataan siihen, kuinka ihmiset näkevät ja kokevat reaali maailman. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tietoa kerätään suorassa kontaktissa tutkijan ja tutkittavan välillä esimerkiksi haastatteleamalla tutkittavia. Tutkimustuloksia tarkastellaan usein kokonaisuuksina ja aineistoa tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota vain teoreettisen viitekehyksen ja kysymyksenasettelun kannalta olennaiseen. (Alasuutari 2011; Jyväskylän yliopiston [www-sivut](#) 2015.)

2.3 Tutkimuksen kulku ja aineistonkeruu

Tämän opinnäytetyön aineistonkeruu suoritettiin haastatteleamalla toimeksiantajan virkamiehiä ja heidän lähiesimiehiään. Kysely lähetettiin yhteensä 446 henkilölle, eli

koko PRH:n henkilöstölle. Kyselyyn vastasi 152 henkilöä. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille haastatteluun osallistuville samat. (Hirsijärvi & Hurme 2007, 9.)

Teemahaastattelussa käsitellään tiettyjä teemoja. Teemahaastatteluun osallistuvien tiedetään kokeneen tietyn haastatteluun liittyvän ilmiön, kuten tässä tapauksessa tietosuojaan ja ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat työssään. Teemahaastattelussa haastateltaviksi valitaan henkilöt, joita ilmiö eniten koskettaa. (Hirsijärvi & Hurme 2007, 47- 48.)

Kun tutkimus suoritetaan lomakehaastatteluna, lomakkeella saa kysyä ainoastaan tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun kannalta merkityksellisiä kysymyksiä. Tutkimuksen teorian viitekehystä pitää löytyä perustelu jokaiselle kysymykselle. (Hyvärinen ym. 2017, 151; Tuomi & Sarajärvi 2018; Vilka 2015, 1141-115.)

Kysely lähetettiin sähköpostitse kaikille prh:laisille ja julkaistiin PRH:n sisäisessä intranetissa perjantaina 30.10.2020 klo 8.30. Kyselyn vastausaika oli 30.10.2020–8.11.2020. Kyselyn vastausmääriä päätettiin seurata kyselyn aikana ja lähettää muistutusviestin kyselyyn vastaamisesta. Lähetin muistutusviestin prh:laiden sähköposteihin 5.11.2020.

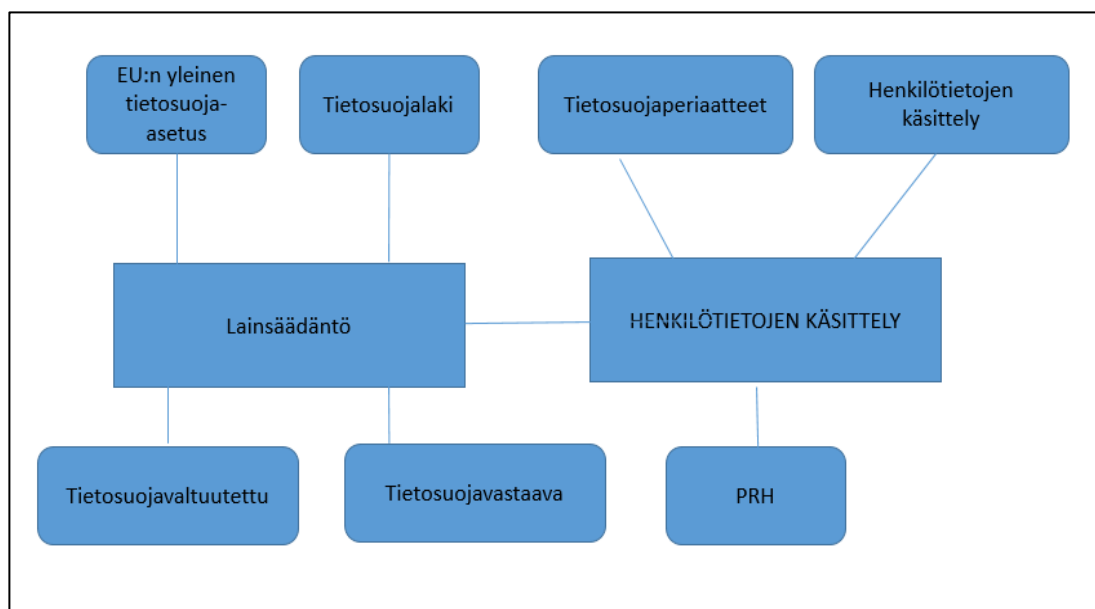
Opinnäytetyön tutkimustuloksia tulkittiin vertailemalla tulosalueiden tuloksia keskenään, virkasuhteen keston mukaan jaettujen luokkien tuloksia keskenään ja virkamiesten ja esimiesasemassa työskentelevien virkamiesten tuloksia keskenään. Opinnäytetyön tutkimustuloksia on tulkittu lyhyesti jokaisen kysymyksen tulosten käsittelyn lopussa. Tarkemmat tutkimusten tulokset ovat opinnäytetyön yhteenvedossa. Näin tulokset ovat lukijaystävällisesti löydettävissä yhdestä paikasta.

2.4 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Teoreettisen viitekehyksellä tarkoitetaan näkökulmaa, josta käsin tutkimusta tarkastellaan. Sen avulla rajataan ja muotoillaan tutkimusongelmaa. Teoreettinen viitekehys on

siis ikään kuin punainen lanka, joka ohjaa tutkimusta ja toisaalta suhteuttaa sen muuhun oman tieteenalansa tutkimukseen. Se vastaa siihen kysymykseen, mitä näkökulmaa nimenomaan tässä tutkimuksessa käytetään. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 144-145.)

Opinnäytetyö alkaa tutkimusongelman käsittelyllä. Tämän jälkeen käsitellään EU:n yleistä tietosuoja-asetusta, jonka jälkeen käsitellään kansallista tietosuojalakia. Tämän jälkeen käsitellään ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyä PRH:ssa, sitten tietosuojaperiaatteita ja sitten henkilötietojen käsittelyn osa-alueita (kuvio 1). Viimeisenä työssä on esitelty saadut tutkimustulokset sekä pohdittu tutkimuksen onnistumista ja jatkotoimenpiteitä.

Kuvio 1. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys

3 EU:N YLEINEN TIETOSUOJA-ASETUS

3.1 EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen yleiset säännökset ja periaatteet

EU:n yleinen tietosuoja-asetus 679/2016 hyväksyttiin 14.4.2016 Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksillä. EU:n yleisestä tietosuoja-asetuksesta käytetään yleisesti

lyhennettä GDPR, joka tulee sanoista *General Data Protection Regulation*. Lähtökohteisesti EU:n yleinen tietosuoja-asetus koskee kaikkea henkilötietojen käsittelyä ja on suoraan sovellettava EU:n jäsenvaltioissa. (EU:n tietosuoja-asetus 679/2016 99 artikla; HE 9/2018, 26-27.)

EU:n yleisellä tietosuoja-asetuksella vahvistetaan säännöt luonnollisten henkilöiden suojelulle henkilötietojen käsittelyssä. Tämän lisäksi sillä vahvistetaan säännöt, jotka koskevat henkilötietojen vapaata liikkuvuutta. Tietosuoja-asetuksella suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja perusvapauksia ja etenkin oikeutta henkilötietojen suojaan, sekä kielletään henkilötietojen vapaan liikkuvuuden rajoittaminen ja kieltäminen unionin sisällä syistä, jotka liittyvät luonnollisten henkilöiden suojeluun henkilötietojen käsittelyssä. (EU:n tietosuoja-asetus 1 artikla.)

Asetusta alettiin soveltaa Suomessa 25.5.2018 (Tietosuoja laki 1 §). EU:n yleinen tietosuoja-asetus koskee kaikkia EU:n jäsenvaltioita ja antaa näin samat oikeudet henkilöihin EU-maasta riippumatta (EU:n tietosuoja-asetuksen perustelu 14).

Suomessa kansallisena valvontaviranomaisena tietosuoja-asetuksessa toimii oikeusministeriön yhteydessä oleva, toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton, tietosuojavaltuutettu (Tietosuoja laki 8 §, 11 §).

EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen sisältyvät:

- tietosuojan yleiset säännökset ja periaatteet (esitellään luvussa 3, kappaleessa 3.1 sekä luvussa 4, kappaleessa 4.1),
- rekisteröidyn oikeudet (esitellään luvussa 4, kappaleissa 4.3, 4.3.1),
- rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä yleiset velvollisuudet ja vastuut (esitellään luvussa 4, kappaleessa 4.1.1),
- henkilötietojen siirrot kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille,
- riippumattomat valvontaviranomaiset (esitellään luvussa 3, kappaleissa 3.2, 3.4),
- johtavan valvontaviranomaisen ja muiden osallistuvien valvontaviranomaisten yhteistyö ja yhdenmukaisuus, oikeussuojakeinot, vastuu ja seuraamukset
- tietojenkäsittelyyn liittyviä erityistilanteita koskevat säännökset,

- delegoidut säädökset ja täytäntöönpanosäädökset sekä
- loppusäännökset (HE 9/2018, 28-31).

3.2 EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen riippumattomat valvontaviranomaiset

Jokaisen EU:n jäsenvaltion on varmistettava, että sillä on määrätty viranomainen, joka on vastuussa EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisen valvonnasta (EU:n tietosuoja-asetus 51 artikla). Valvontaviranomaisen täytyy saada toimia riippumattomasti (EU:n tietosuoja-asetus 52 artikla). Suomessa tehtävää hoitaa riippumaton tietosuojavaltuutettu, jonka valtioneuvosto nimittää viideksi vuodeksi kerrallaan (Tietosuojalaki 8 §, 11 §). Tietosuojalain kolmannessa luvussa on tarkkaan määritelty tietosuojavaltuutetun tehtävät ja oikeudet, kuten tietosuojavaltuutetun kelpoisuusvaatimukset ja nimitysperusteet, tehtävät ja toimivaltuudet sekä tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus (Tietosuojalaki 8-20 §). Tietosuojavaltuutettu edustaa Suomea Euroopan tietosuojaneuvostossa (EU:n tietosuoja-asetus 51 artikla; Tietosuojalaki 14 §; HE 9/2018, 133). Kansallisen valvontaviranomaisen tehtävistä ja toimivaltuuksista säädetään myös EU:n tietosuoja-asetuksessa (EU:n tietosuoja-asetus 55-59 artikla).

3.3 Kansallinen tietosuojalaki

Tietosuojan periaatteet pohjautuvat EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen ja uuteen kansalliseen tietosuojalakiin. Tietosuojalaille täsmennetään ja täydennetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta 2016/679 eli yleistä tietosuoja-asetusta. (EU:n tietosuoja-asetus 1 artikla; Tietosuojalaki 1050/2018, 1 §; Korpisaari ym. 2018, 34.)

Tietosuojalaille osoitetaan milloin ja millä edellytyksillä henkilötietoja voidaan käsitellä. Tietosuojassa on kyse henkilötietojen käsittelystä niin, että ihmisten oikeudet turvataan. Henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan ihmiseen liittyviä tietoja. Näitä ovat esimerkiksi henkilötunnus, osoite, sähköposti-osoite, IP-osoite, sijaintitieto, valokuva tai taiteilijanimi. Myös ihmisen epäsuora tunnistaminen riittää henkilötiedon määritelmän täyttymiseen. (EU:n tietosuoja-asetus 4 artikla.)

Henkilötietojen suojaan läheisesti liittyviä perusoikeuksia ovat:

- oikeus yksityiselämän suojaan,
- oikeus kunniaan,
- oikeus yhdenvertaiseen kohteluun,
- oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen,
- oikeus ihmisarvoiseen kohteluun,
- oikeus turvallisuuteen,
- yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltö,
- oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin,
- uskonnonvapaus ja omantunnon vapaus sekä
- sananvapaus ja julkisuus (HE 9/2018, 6).

3.4 Tietosuoja vastaava ja tietosuojavaltuutettu

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan kaikkien viranomaisten ja julkishallinnon elimien on nimitettävä tietosuoja vastaava. Tietosuoja vastaavan tarkoituksena on helpottaa yleisen tietosuoja-asetuksen säännösten noudattamista organisaatioissa. Hän on organisaation sisäinen asiantuntija, joka seuraa henkilötietojen käsittelyä ja auttaa tietosujasäännösten noudattamisessa. Tietosuoja vastaavan yhteystiedot on ilmoitettava tietosuojavaltuutetun toimistolle ja hän toimii organisaatiossa tietosuojavaltuutetun yhteyshenkilönä henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä kysymyksissä. Tietosuoja vastaavan yhteystietojen on oltava myös yleisön saatavilla. Rekisteröidyt voivat ottaa suoraan yhteyttä tietosuoja vastaavaan kaikissa henkilötietojensa käsittelyyn tai tietosuoja-asetukseen perustuvien oikeuksien käyttöön liittyvissä asioissa. Jos organisaatiossa tapahtuu sellainen henkilötietojen tietoturvaloukkaus, josta on ilmoitettava rekisteröidyille ja tietosujaviranomaiselle, on ilmoittamisen yhteydessä aina kerrottava tietosuoja vastaavan nimi ja yhteystiedot. (EU:n tietosuoja-asetus 37 artikla; Tietosuoja-laki 6 §; EU:n tietosuojatyöryhmä 2017; Korpisaari ym. 2018, 346.)

Organisaation tietosujavastaavalla on oltava riittävästi työaika, -välineitä ja osaamista tehtävän suorittamiseen ja mahdollisuus kouluttautua. Tietosujavastaava tulee ottaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa mukaan organisaatiossa kaikkien tietosuo-

jakSYMysten käsittelyyn ja hänen olisi hyvä olla paikalla aina, kun tehdään tietosuojaan vaikuttavia päätöksiä. Kaikki olennaiset tiedot tulee toimittaa tietosuojavastaavalle viipymättä, jotta hän voi antaa asianmukaisia neuvoja. Tietosuojavastaavalla on oltava mahdollisuus raportoida suoraan organisaation johdolle ja hänet tulee kutsua säännöllisesti ylemmän tai keskitason johdon kokouksiin. Tietosuojavastaavan näkemykselle tulee aina antaa asianmukainen painoarvo ja erimielisyystilanteissa on hyvä dokumentoida perusteet, joiden vuoksi tietosuojavastaavan neuvoa ei noudateta. Jos organisaatiossa ilmenee tietoturvaloukkaus tai muu tietosuojaan liittyvä ongelma, tietosuojavastaavaa tulee kuulla mahdollisimman nopeasti. Tietosuojasäännösten noudattaminen on rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän vastuulla. Tietosuojavastaavat eivät ole henkilökohtaisesti vastuussa yleisen tietosuoja-asetuksen rikkomisesta. (EU:n tietosuoja-asetus 37-39 artikla.)

4 ULKOISTEN ASIAKKAIDEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUKSESSA

4.1 Patentti- ja rekisterihallitus (PRH)

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) on valtion virasto, joka kuuluu Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) hallinnonalaan. PRH:n organisaatio jakaantuu neljään eri tulosalueeseen: Patentit ja tavaramerkit, Yritykset ja yhteisöt, Asiakaspalvelut ja viestintä sekä Yhteiset palvelut.

- 1) Patentit ja tavaramerkit -tulosalue vastaa patentti-, hyödyllisyysmalli-, tavaramerkki- ja mallioikeusprosesseista ja näiden rekistereiden ylläpidosta. Tulosalueelle kuuluvat myös teollisoikeusasiamiesrekisteriin liittyvät tehtävät ja rekisterin ylläpito. Tulosalueella tutkitaan ja myönnetään patentit ja hyödyllisyysmallit, rekisteröidään tuotteille ja palveluille tavaramerkit sekä muotoilulle mallisuoajat.
- 2) Yritykset ja yhteisöt -tulosalue vastaa kauppa-, säätiö-, yhdistys- ja uskonnollisten yhdyskuntien rekistereihin sekä tilintarkastaja- ja tilintarkastajatutkinto-

rekistereihin liittyvien asioiden kirjaamisesta ja käsittelystä. Tulosalueella rekisteröidään Suomessa toimivat yritykset, yhdistykset, säätiöt ja muut yhteisöt, ja rekisteröinnin lisäksi myönnetään yrityksille yritysikiinnitykset ja LEI-tunnukset sekä huolehditaan tilintarkastajien hyväksymisestä ja valvonnasta sekä valvotaan säätiöiden toimintaa ja tekijänoikeuden yhteishallintoa.

- 3) Asiakaspalvelut ja viestintä -tulosalue vastaa viraston viestinnästä ja markkinoinnista, käännöspalveluista sekä asiakas- ja tietopalveluista.
- 4) Yhteiset palvelut -tulosalue vastaa koko virastolle yhteisten asioiden käsittelystä sekä muista PRH:n toimialaan kuuluvista asioista, jotka eivät kuulu viraston muille tulosalueille.

PRH:n yhteydessä toimivat myös teollisoikeusasiameslautakunta sekä tilintarkastuslautakunta. (Patentti- ja rekisterihallituksen [www-sivut 2020](#); Patentti- ja rekisterihallituksen [www-intranet sivut](#).)

PRH:ssa työskentelee noin 440 henkilöä. Vuonna 2019 viraston tulot olivat 52,5 miljoonaa euroa ja menot olivat 51,4 miljoonaa euroa. PRH:n asiakasvolyymit ovat korkeat. Vuonna 2019 PRH:lle jätettiin 295 000 kaupparekisteri-ilmoitusta, 1 396 kansallista patenttihakemusta, 3 179 kansallista tavaramerkkihakemusta ja 28 280 yhdistysrekisteri-ilmoitusta. Asiakaspalvelussa vastattiin 124 000 asiakaspuheluun ja käyntiasiakaspalvelussa vieraili 18 000 asiakasta. (Patentti- ja rekisterihallituksen [www-sivut 2020](#); Patentti- ja rekisterihallituksen [www-intranet sivut](#).)

Viraston asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ovat PRH:n palveluiden perustana. Viraston palveluiden tuottaminen perustuu tietoon ja tiedon käsittelyyn. PRH:n palvelut ovatkin käytännössä täysin riippuvaisia tieto- ja viestintäteknikasta. Tieto- ja viestintäteknikan jatkuva ja turvallinen toiminta on kriittistä viraston toiminnan kannalta.

PRH on valtion viranomainen ja sen tehtävät ja toiminta perustuvat lainsäädäntöön. PRH tehtäviin kuuluvat mm. kaupparekisteri-, yhdistys-, säätiö-, patentti- ja tavaramerkkilaeissa sekä muutamissa muissa laeissa säädetty rekisterinpito. PRH:n organisaatiossa osaamisen kehittäminen onkin välttämätöntä viraston perustehtävän hoitamiseksi ja kansainvälisessä kilpailussa menestymiseksi. Tämän vuoksi osaamisen kehittämiseen on panostettu paljon. Vuosittain laadittavassa henkilöstön kehittämissuunnitelmassa käydään läpi, millaista henkilöstön kehittämistä, kuten koulutusta on suunniteltu seuraavalle vuodelle. Lähtökohtana on, että PRH tukee esimiehen hyväksymää

ja työtehtäviin liittyvää koulutusta. PRH:ssa on laadittu erillinen ohje työajan käyttämisestä koulutukseen. (Patentti- ja rekisterihallituksen www-sivut 2020; Patentti- ja rekisterihallituksen www-intranet sivut.)

4.1.1 Rekisterinpitäjän velvollisuudet henkilötietojen käsittelyssä

Rekisterinpitäjän, kuten PRH:n on suunniteltava etukäteen, millaiset tiedot ovat kunkin tehtävän kannalta tarpeellisia. Erityisen tarkasti tulee arvioida, onko erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja tarpeen ja lainmukaista kerätä. (EU:n tietosuoja-asetus 6 artikla; Tietosuoja laki 4 §; Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta 578/2013, 2 §; Korpisaari ym. 2018, 100-113.)

Rekisterinpitäjän täytyy varmistaa etukäteen henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste. PRH:n perusrekistereissä oikeudellinen peruste tulee laista. (EU:n tietosuoja-asetus 6 artikla; Tietosuoja laki 4 §; Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta 2 §; Korpisaari ym. 2018, 100-113.)

Tietosuojalaissa säädetään henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteista lapsiin sovellettavasta ikärajusta tietoyhteiskunnan palveluita tarjottaessa, erityisten henkilötietoryhmien käsittelystä, henkilötietojen käsittelystä journalistisen, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten, henkilötunnuksen käsittelemisestä eräistä tilanteista, joissa yleinen etu on oikeusperuste henkilötietojen käsittelylle sekä rajoituksista rekisteröidyn oikeuksiin (Tietosuoja laki 4 §, 5 §, 6 §, 27 §, 29 §, 33 §).

PRH:n rekistereissä on käytännössä kaiken muun tiedon ohella myös henkilötietoa, eli PRH:n viranomaistehtäviin kuuluu sekä henkilötietojen käsittely, että rekisterinpito. PRH noudattaa tietosuojan toteuttamisessa EU:n tietosuoja-asetusta ja sitä täydentävää kansallista lainsäädäntöä. PRH:ssa on tietosuoja-asetuksen edellyttämä tietosuoja vastaava. Hänen tehtävänä on toimia viraston sisäisenä asiantuntijana tietosuoja-asioissa, antaa neuvoja tietosuojasäännösten mukaisista velvollisuuksista, toimia rekisteröityjen yhdyshenkilönä henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä asioissa sekä tehdä yhteistyötä valvontaviranomaisten kanssa. (EU:n tietosuoja-asetus 39 artikla; Tietosuoja laki 4 §; Korpisaari ym. 2018, 366.)

4.1.2 Virkamies henkilötietojen käsittelijänä

Virkamiehiä ovat valtiolla, kunnalla tai muussa julkisyhteisössä virkasuhteessa työskentelevät henkilöt. Kaikki PRH:n virkamiehet työskentelevät virkasuhteessa. Virkasuhde on julkisoikeudellinen palvelussuhde, johon virkamies nimitetään. Virat perustetaan ja lakkautetaan virkajärjestelmässä. Virkaan nimittämisen yleisistä perusteista säädetään perustuslaissa. Virkamiehellä on parempi palvelussuhteen jatkumisen turva kuin työ sopimuksen mukaisesti työssä olevalla. Palvelussuhteen jatkumisen parempi turva näkyy siinä, että irtisanomisperusteet on hieman tiukemmat ja että tuomioistuimen kumottua virkamiehen irtisanomista koskevan päätöksen, virkasuhde jatkuu suoraan lain nojalla. Puhutaan jatkuvuusperiaatteesta. (Suomen perustuslaki 125 §; Valtion virkamieslaki 750/1994 1 §, 6 §.)

Virkamiehellä on oikeus palkkaukseen ja palkallisiin vapaisiin ja lomiin, perusoikeudet kuten esim. yhdistymisvapaus ja oikeus tasapuoliseen ja syrjimättömään kohteluun (Valtion virkamieslaki 11-13 §).

Tehtävän julkisesta luonteesta johtuen ja koska virkamies käyttää työssään julkista valtaa, hänellä on ehdoton velvoite noudattaa lakia, suorittaa virkatehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä, noudattaa työssään työnjohto- ja valvontamääräyksiä sekä käyttäytyä työssään aseman ja tehtävien edellyttämällä tavalla. Virkamies ei saa ottaa vastaan luottamusta vaarantavia etuja ja hänellä on vaitiolovelvollisuus salassa pidettävistä tiedoista. (Valtion virkamieslaki 14-17 §; Suomi.fi www-sivut 2019.)

Kaikki virkamiehet eri PRH:n tulosalueilla, jotka on esitelty luvussa 4.1, käsittelevät työssään henkilötietoja. Henkilötietojen käsittely pitää kuitenkin minimoida eli käsitellä tietoja vain, kun se on välttämätöntä työtehtävien hoitamiseksi. (Tietosuojalaki 4 §; Korpisaari ym. 2018, 93.)

EU:n tietosuoja-asetuksessa määrätään järjestämään asianmukainen tietosuojakoulutus henkilöstölle, jolla on pysyvä tai säännöllinen pääsy henkilötietoihin (EU:n tietosuoja-asetus 47 artikla).

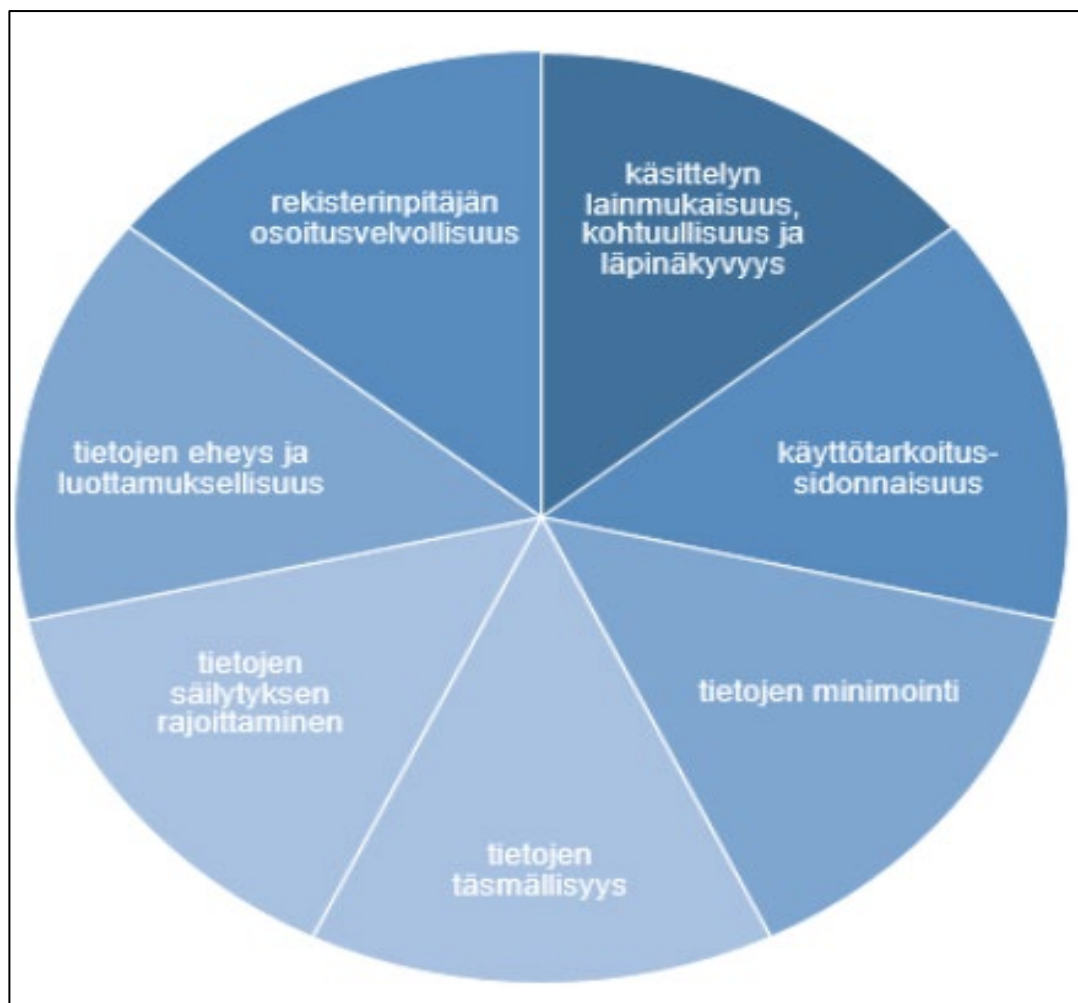
14.3.2018 ja 21.3.2018 viestintäoikeuden professori Päivi Korpisaari Helsingin yliopistosta, joka oli mukana kansallisen tietosuojalain valmistelussa, kävi luennoimassa

PRH:n henkilöstölle EU:n yleisestä tietosuojasta-asetuksesta. Kaikkien viraston työntekijöiden odotettiin osallistuvan jompaankumpaan saman sisältöiseen koulutukseen, joko paikan päällä tai Skypen välityksellä. Tilaisuudessa käsiteltiin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen lisäksi uuden kansallisen tietosuojalain voimaantuloa ja sitä, kuinka nämä tulevat vaikuttamaan PRH:n toimintaan. Tietosuojasta toteutettiin myöhemmin nettitesti, johon jokaisen prh:laisen tuli vastata. PRH on kouluttanut henkilöstöä rekisteröidyn oikeuksista ja tietosuojaan liittyvistä muista seikoista, sekä testannut henkilöstön osaamisen tasoa. Tällä hetkellä jokaiselle prh:laiselle on tarjolla tietoturva-koulutusta eOppivassa *Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020* -koulutuksena. (Patentti- ja rekisterihallituksen [www-intranet](#) sivut.)

PRH:n omaa henkilöstöä koskevia tietoja käsittelevät vain ne, joiden tehtäviin se on määrätty kuuluvaksi. Heidät on koulutettu ja ohjeistettu näihin tietoihin liittyvistä erityisistä näkökohdista. Nämä tiedot ovat monilta osin lakisääteisen salassapitovelvollisuuden piirissä mm. terveystiedot. (EU:n tietosuoja-asetus 47 artikla.)

4.2 Tietosuojaperiaatteet

Henkilötietojen käsittelyssä on aina noudatettava tietosuojaperiaatteita ja rekisterinpitäjä on velvollinen osoittamaan, että tietosuojaperiaatteet toteutuvat tehokkaasti henkilötietojen käsittelyssä (kuvio 2) (EU:n tietosuoja-asetus 5, 24 artikla).

Kuvio 2. Henkilötietojen tietosuojaperiaatteet (Tietosuojavaltuutetun [www-sivut](http://www.tietosuojavaltuutettu.fi) 2018)

4.2.1 Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys

Henkilötietojen käsittelyn on tietosuojaperiaatteiden mukaan oltava lainmukaista, asianmukaista ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvää. Lainmukainen käsittely vaatii käsittelylle perusteet. Henkilötietojen käsittelyn on oltava kohtuullista suhteessa käsittelyn tarkoitukseen ja käsittelystä on kerrottava ymmärrettävällä tavalla. Rekisteröidylle on kerrottava mitä ja mihin tarkoitukseen henkilötietoja kerätään, millä tavoin niitä käsitellään ja mitä oikeuksia hänellä on. (EU:n tietosuojasetus 5, 6, 12 artikla; EU:n tietosuojasetuksen perustelu 39; Tietosuojalaki 1 §.)

4.2.2 Käyttötarkoitussidonnaisuus

Henkilötietoja saa kerätä ja käsitellä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus on yksilöitävä, dokumentoitava ja kerrottava rekisteröidyille. Myöhemmin tietoja ei saa käsitellä tavalla, joka on alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteen sopimaton. On kuitenkin huomioitava, että yhteensopiva käyttötarkoitus ei oikeuta rekisterinpitäjää poikkeamaan muista tietosuojasäännöksistä. (EU:n tietosuoja-asetus 5, 6, 47 artikla; Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä 1054/2018, 5 §.)

4.2.3 Tietojen minimointi

Henkilötietoja saa kerätä vain tarpeellisen määrän henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden. Kerättävien henkilötietojen määrän tulee rajoittua siihen, mikä on tarpeellista, riittävää, olennaista ja välttämätöntä suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Henkilötietojen tarpeellisuuden arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös siihen, millaisia henkilötietoja käytetään. (EU:n tietosuoja-asetus 5, 47 artikla; EU:n tietosuoja-asetuksen perustelu 78, 156; HE 9/2018, 42.)

4.2.4 Tietojen täsmällisyys

Rekisterinpitäjän tehtävä on varmistua hallussaan olevien tietojen täsmällisyydestä. Henkilötiedot on päivitettävä aina tarvittaessa ja epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä. Rekisterinpitäjä on velvollinen ilmoittamaan henkilötietojen oikaisuista jokaiselle vastaanottajalle, jolle henkilötietoja on luovutettu. Myös rekisteröidyllä itsellään on oikeus pyytää tietoa henkilötietojen vastaanottajista. (EU:n tietosuoja-asetus 5, 19 artikla; Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä 7 §.)

4.2.5 Säilytyksen rajoittaminen

Tietosuoja-asetuksessa ei ole määritelty tarkkoja henkilötietojen säilytysaikoja, mutta rekisterinpitäjä saa säilyttää henkilötietoja ainoastaan niin kauan kuin se on tarpeen tietojen käyttötarkoitusta varten. Rekisterinpitäjän on suunniteltava, pystyttävä perustelemaan sekä dokumentoitava henkilötietojen säilytysajat. Henkilötietojen säilytysaikaan voi vaikuttaa kansallinen lainsäädäntö ja rekisterinpitäjän on itse huomioitava laista tulevat säilytysajat. Henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten ja niitä on käsiteltävä luottamuksellisesti ja turvallisesti. (EU:n tietosuoja-asetus 5, 6, 25, 47 artikla; EU:n tietosuoja-asetuksen perustelu 39.)

4.2.6 Luottamuksellisuus ja turvallisuus

Henkilötietojen käsittelyn on oltava luottamuksellista ja turvallista ja henkilötietorekisterinpitäjän onkin arvioitava mahdollisia riskejä, organisaation tietosuoja- ja tietoturvaohjeistuksen tasoa sekä henkilötietojen teknistä suojausta sekä punnittava suoja-toimien riittävyttä suhteessa olosuhteisiin ja riskeihin. Henkilötietoja on aina suojattava kaikessa henkilötietoihin kohdistuvassa käsittelyssä sekä ehkäistävä luvaton pääsy henkilötietoihin tai niiden käsittelyyn käytettyihin laitteistoihin. (EU:n tietosuoja-asetus 5, 14, 32 artikla; EU:n tietosuoja-asetuksen perustelu 39, 83.)

4.3 Henkilötietojen käsittely ja tietosuojaperiaatteet

Rekisteröidyllä tarkoitetaan henkilöä, jonka henkilötietoja rekisterinpitäjä kerää, pitää hallussaan tai käsittelee. Rekisteröity on se henkilö, jota henkilötieto koskee. (EU:n tietosuoja-asetus 4 artikla.)

Perustettaessa henkilötietoja sisältävää rekisteriä rekisterinpitäjän on määriteltävä rekisterin käyttötarkoitus ja varmistettava, että käyttötarkoitukselle löytyy tuki tietosuoja-asetuksesta. Sitten organisaation on järjestettävä työt niin, että käyttötarkoitus toteutuu.

Rekisteröidyllä on oikeus

- saada tietoa henkilötietojensa käsittelystä
- saada pääsy tietoihinsa
- saada virheelliset tietonsa oikaistua
- saada tietonsa poistetuksi ("oikeus tulla unohdetuksi")
- tietojensa käsittelyn rajoittamiseen
- siirtää tietonsa toiselle rekisterinpitäjälle
- vastustaa tietojensa käsittelyä, sekä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Lisäksi rekisteröidyn tulee saada ilmoitus hänen henkilötietojaan koskeneesta tietoturvaloukkauksesta, joka todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin oikeuksille ja vapauksille. Jos rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä rikotaan sitä koskevaa lainsäädäntöä, on hänellä oikeus saattaa asia tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi. (EU:n tietosuoja-asetus 5, 13, 15, 16, 17, 21, 34, 46 artikla; Tietosuojalaki 21 §; Korpisaari ym. 2018, 72, 208, 216-217, 222-223, 235-236, 241, 251, 257.)

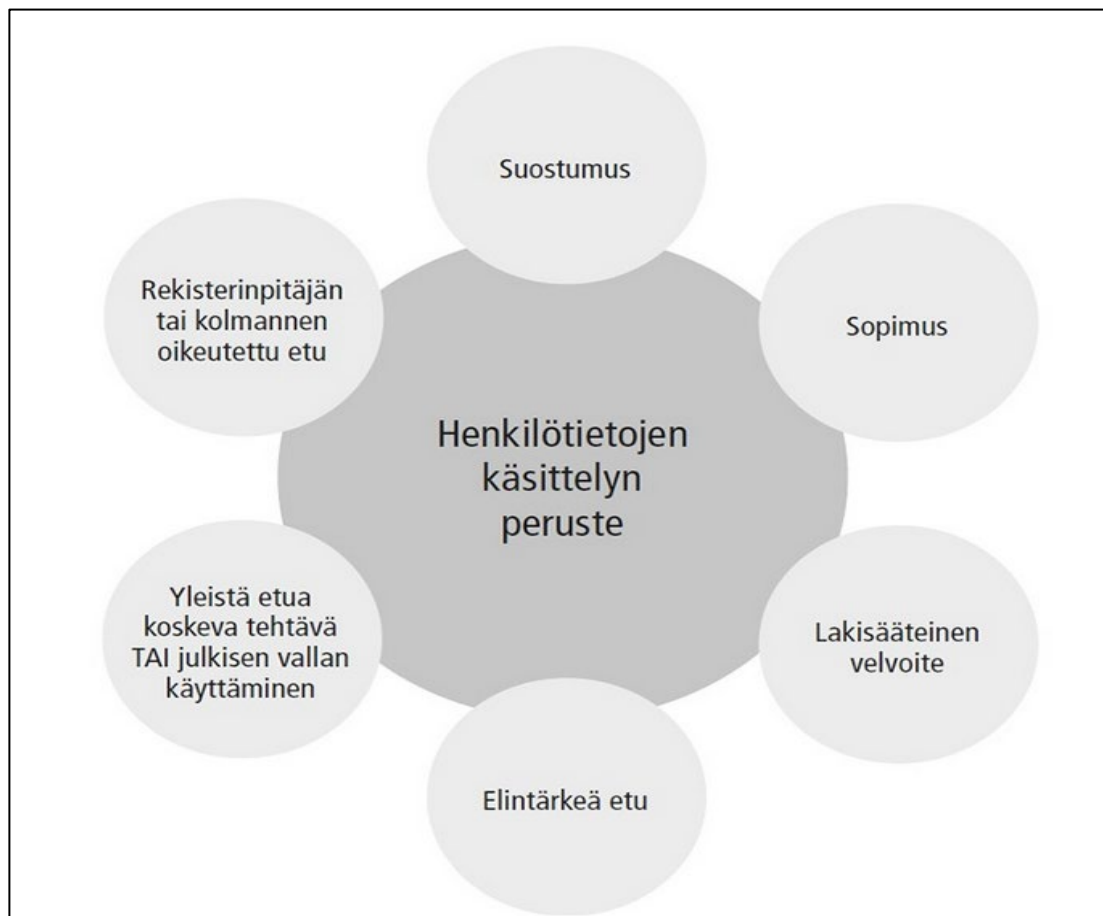
Rekisteröityjä täytyy informoida henkilötietojen käsittelystä. EU:n tietosuoja-asetuksen mukaan organisaation tulee laatia kirjallinen kuvaus toteuttamastaan henkilötietojen käsittelystä. Kirjallista kuvausta kutsutaan selosteeksi käsittelytoimista. Kyseinen seloste on organisaation sisäinen asiakirja. Selostetta käytetään apuvälinenä henkilötietojen käsittelyn hahmottamisessa. Sen tarkoitus on osaltaan osoittaa, että henkilötietoja käsitellään tietosuojalainsäädännön mukaisesti. Kyseistä selostetta ei ole tarkoitettu käytettäväksi suoraan rekisteröityjen informointiin. (EU:n tietosuoja-asetus 30 artikla; Tietosuojalaki 4 §; Korpisaari ym. 2018, 298-300.)

4.3.1 Henkilötietojen käsittelyn perusteet

Jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan (Suomen perustuslaki 731/1999, 10 §; Euroopan unionin perusoikeusasiakirja 326/2012). Henkilötietojen käsittelyssä on aina noudatettava tietosuojalainsäädännön mukaisia tietosuojaperiaatteita (EU:n tietosuoja-asetus 5 artikla; Tietosuojalaki 1 §; Korpisaari ym. 2018, 88).

Henkilötietojen käsittely edellyttää aina laista löytyvää käsittelyperustetta, joka on määritettävä ennen käsittelyn aloittamista (kuvio 3). Käsittelyperustetta ei voi jälkikäteen vaihtaa toiseen käsittelyperusteeseen. Käsittelyperusteen määrittely on tärkeää, sillä se vaikuttaa merkittävästi siihen, mitä oikeuksia rekisteröidyllä on suhteessa rekisterinpitäjään. Tietosuoja-asetuksen ja tietosuojaperiaatteiden mukaan henkilötietojen käsittely on mahdollista seuraavilla perusteilla:

- rekisteröidyn suostumus
- sopimus
- rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite
- elintärkeiden etujen suojaaminen
- yleistä etua koskeva tehtävä tai julkinen valta, tai
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettu etu. (EU:n tietosuoja-asetus 6 artikla; Tietosuojalaki 1 §; Korpisaari ym. 2018, 98.)

Kuvio 3. Henkilötietojen käsittelyn perusteet (EU:n tietosuoja-asetus; Tietosuojalaki; HE 9/2018; Korpisaari ym. 2018)

Henkilötietojenkäsittelijä saa käsitellä vain sellaisia henkilötietoja, jotka ovat työtehtävien kannalta tarpeellisia (EU:n tietosuoja-asetus 6 artikla; Tietosuojalaki 4 §; Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta 578/2013).

Henkilötietojen käsittelyä ovat kaikki ne toimenpiteet, jotka kohdistuvat henkilötietoihin, kuten kerääminen, tallentaminen, lukeminen, muokkaaminen, säilyttäminen, luovuttaminen ja hävittäminen. Henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava tietosuoja-asetuksen vaatimuksia, kun henkilötietojen käsittely on kokonaan tai osittain automaattista tai tiedot muodostavat rekisterin osan. (EU:n tietosuoja-asetus 2, 4 artikla; Tietosuojalaki 1 §; Korpisaari ym. 2018, 39.)

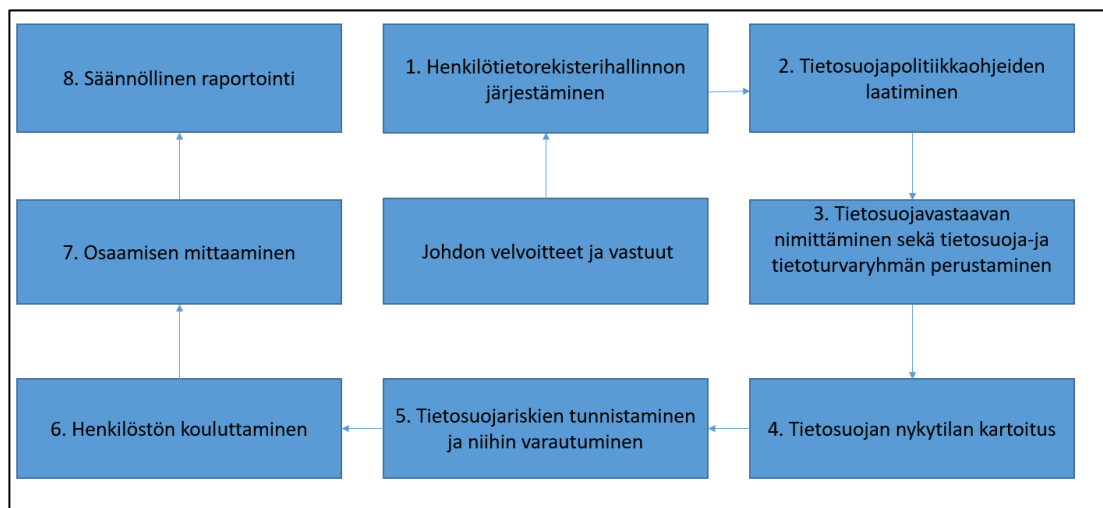
Tehtävän vaatiessa PRH:n henkilöstöllä on oikeus käsitellä henkilötunnuksia, mikäli rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi sekä rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi. Mikäli henkilötietojen käsittelijä on saanut tietää jotakin toisen henkilön ominaisuuksista, henkilökohtaisista oloista, taloudellisesta asemasta taikka toisen liikesalaisuudesta, häntä koskee vaitiolovelvollisuus. (Tietosuojalaki 29 §, 35 §.)

Henkilötietoja käsitellään PRH:ssa ennalta määritellyyn tarkoitukseen ja vain siltä osin, kun henkilötietoihin kohdistuva toiminta (käsitellään tarkemmin luvussa 4, kappaleissa 4.3.2–4.3.6), kuten tietojen hakeminen, katsominen, tallentaminen, järjestäminen, säilyttäminen, käyttö, muokkaaminen, siirtäminen ja poistaminen. (Tietosuojalaki 4 §; Korpisaari ym. 2018, 93.)

PRH käyttää käsittelyssään pääsääntöisesti ilmoituksessa tai hakemuksessa annettuja henkilötietoja. Näitä tietoja ovat esimerkiksi nimi ja osoite sekä muut perustiedot. Tietoja saadaan myös viranomaisilta. PRH:ssa kaikkea henkilötietojen käsittelyä ohjaa viraston tietosuojapolitiikka. PRH:n tietosuojapolitiikka kiteyttää, miksi tietosuoja on merkittävä osa PRH:n toimintaa. Tietosuojapolitiikka on kuitenkin vain ylätasen ohje, joka antaa lainsäädännön ohella suuntaviivat käytännön työohjeiden laatimiselle PRH:ssa. Patentti- ja rekisterihallitus on organisaatio, joka toimii rekisterinpitäjänä useissa eri rekistereissä. Rekisterinpitäjä määrittelee, mihin tarkoitukseen ja millä tavalla henkilötietoja kerätään ja rekisterinpitäjällä on kokonaisvastuu henkilötietojen käsittelystä (EU:n tietosuoja-asetus 4 artikla; Korpisaari ym. 2018, 67).

4.3.2 Rekisterinpitäjän osoitusvelvollisuus

Aikaisemmin on riittänyt, että rekisterinpitäjä noudattaa henkilötietojen käsittelyssä lainsäädäntöä. Nyt rekisterinpitäjällä on velvollisuus todistaa, että sen toiminta täyttää lain asettamat vaatimukset (kuviot 4). Rekisterinpitäjällä on siis osoitusvelvollisuus. Rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan, että tietosuojaperiaatteita ja EU:n tietosuojasetusta noudatetaan ja että sen toiminta täyttää tietosuojavaatimukset. Osoitusvelvollisuus tarkoittaa dokumentointivelvollisuutta. Lisäksi rekisterinpitäjän on toteutettava tarpeelliset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet täyttääkseen osoitusvelvollisuuden vaatimukset. Osoitusvelvollisuuden laajuus riippuu organisaation koosta, henkilötietojen määrästä ja laadusta. Rekisterinpitäjän on huomioitava osoitusvelvollisuus jo henkilötietojen käsittelyn suunnitteluvaiheessa. (EU:n tietosuojasetus 5, 24 artikla; Korpisaari ym. 2018, 89-97, 269.)

Kuvio 4. Tietosuojatyön organisointi ja hallinta (mukaillen Tietosuojatyön organisointi 2018)

Organisaation johdolla on velvoite ja vastuu henkilötietorekisterihallinnon järjestämisestä asianmukaisesti sekä tietosuojapolitiikkaohjeiden laatiminen (EU:n tietosuojasetuksen perustelu 74) (kuviot 4). Organisaation tulee nimittää tietosuojavastaava, perustaa tietosuoja- ja tietoturvaryhmä sekä kartoittaa tietosuojan nykytila (EU:n tietosuojasetus 37 artikla). Myös tietosuojariskien tunnistaminen ja niihin varautuminen (EU:n tietosuojasetuksen perustelu 77), sekä henkilöstön kouluttaminen (EU:n tietosuojasetus 47 artikla; EU:n tietosuojasetus 39 artikla) ovat organisaation johdon

vastuulla. Henkilöstön tietosuojaosaamista tulee mitata ja tietosuoja-asioista tulee raportoida säännöllisesti.

PRH huolehtii tietosuojan lainmukaisesta toteuttamisesta ohjeistamalla ja kouluttamalla henkilötietojen käsittelyä, dokumentoimalla käytänteet ja ottamalla tietosuoja huomioon kaikessa toiminnassa ja sen kehittämisessä. PRH toteuttaa tietosuojaan liittyviä toimenpiteitä riskilähtöisesti. Tietosuoja- ja tietoturvariskien hallinta on keskeinen osa PRH:n riskienhallintaprosessia ja jatkuvuuden varmistamista. Toimenpiteiden riittävyys mitoitetaan riskiarvioinnin perusteella, jossa otetaan huomioon mm. käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset sekä rekisteröityjen oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvat riskit. Toimenpiteitä arvioidaan ja tarkistetaan säännöllisesti, ja ne päivitetään aina tarvittaessa. (Patentti- ja rekisterihallituksen [www-intranet](#) sivut.)

4.3.3 Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen

Henkilötietoja ei siis saa kerätä eikä säilyttää vain varmuuden vuoksi. Kaikkien käsiteltävien henkilötietojen täytyy olla aidosti tarpeellisia käsittelyn tarkoituksen kannalta. Lisäksi rekisterinpitäjän täytyy pystyä perustelemaan, miksi jokin tieto tarvitaan siihen, mitä ollaan tekemässä. Ihmisiltä saa pyytää vain perustellusti tarpeellisia tietoja. Kaiken kerätyn tiedon pitää olla myös asianmukaista ja olennaista. Internetistä löytyvää tietoa ei voi käyttää ihmistä koskevan arvioinnin perusteena, sillä internettiin tietoa voi olla tuottanut ihmisen nimissä kuka hyvänsä henkilö. (EU:n tietosuoja-asetus 6 artikla; Tietosuoja laki 4 §; Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta 578/2013; Korpisaari ym. 2018, 100-113.)

4.3.4 Henkilötietojen lukeminen

Henkilötietoja on tietosuojaperiaatteiden mukaan käsiteltävä lainmukaisesti. Niitä saa kerätä ja käsitellä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten. Henkilötietoja ei saa tutkia muussa tarkoituksessa. Henkilötiedot on päivitettävä aina tarvittaessa. Epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä. (EU:n tietosuoja-asetus 5 artikla; Tietosuoja laki 1 §; Korpisaari ym. 2018, 88.)

4.3.5 Henkilötietojen muokkaaminen

Henkilötiedot on päivitettävä aina tarvittaessa. Epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä (EU:n tietosuoja-asetus 5 artikla; Tietosuoja-laki 1 §; Korpisaari ym. 2018, 88).

4.3.6 Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen

Henkilötiedot tulee hävittää, kun ne eivät enää ole tarpeellisia käyttötarkoituksensa kannalta. Tietoja voidaan kuitenkin säilyttää, jos sille on perusteltu laillinen syy, tai tiedot kuuluvat arkistoitavaksi. Joskus tietojen säilytysaika on määritelty laissa. Mikäli säilytysaikaa ei ole määritelty laissa, on rekisterinpitäjän velvollisuus määritellä, kuinka pitkä säilytysaika on perusteltu. PRH, kuten muutkin viranomaiset noudattavat omaa arkistonmuodostussuunnitelmaansa. (HE 9/2018, 58, 118, 125; Korpisaari ym. 2018, 24, 94.)

Henkilötietoja on tietosuojaperiaatteiden mukaan säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. (EU:n tietosuoja-asetus 5 artikla; Tietosuoja-laki 1 §; Korpisaari ym. 2018, 88.)

4.3.7 Henkilötietojen luovuttaminen

Julkisuusperiaatteen mukaan jokaisella on oikeus saada tietoja, otteita ja todistuksia rekisteriviranomaisen hallussa olevista asiakirjoista (Tietosuoja-laki 28 §). Henkilötietojen suojan ja julkisuusperiaatteen yhteensovittaminen ei ole käytännössä aina yksiselitteistä. Tiedon saantia ei saa tarpeettomasti rajoittaa tietosuojaan vedoten. Osa rekisteritiedoista on kuitenkin sellaista, joiden luovuttaminen ei ole mahdollista. Tästä syystä rekisterien käsittelyssä ja tietojen luovutuksessa tulee olla erittäin huolellinen. Rekisterinpitäjän esim. PRH:n on pystyttävä osoittamaan, että tietosuojaperiaatteita ja EU:n tietosuoja-asetusta noudatetaan. (EU:n tietosuoja-asetus 5, 24 artikla; Korpisaari ym. 2018, 585–587.)

4.4 Henkilötietojen tietosuojaloukkaukset

Tietosuoja- ja tietoturvapoikkeamia ovat esimerkiksi tilanteet, joissa henkilötietoja päätyy julkisuuteen tietosuojaperiaatteen vastaisesti tai niitä käsitellään henkilötietojen hyvän käsittelytavan vastaisesti. Tällaiset tilanteet edellyttävät aina nopeaa reagointia rekisterinpitäjältä. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksista pitää raportoida viipymättä oman organisaation toimintamallin mukaisesti, jotta tietosuoja-vastaaava ja muut vastuuhenkilöt voivat arvioida, mihin toimenpiteisiin on syytä ryhtyä. On myös tärkeää, että organisaatiolle kertyy tietoa sattuneista tapauksista, jotta toimintaa voidaan kehittää turvallisemmaksi ja jotta voitaisiin muita välttämään samaa virhettä. Joskus yksittäinen tietosuojaloukkaushavainto johtaa siihen, että saman ongelman huomataan sattuneen muuallakin. (EU:n tietosuoja-asetus 4, 33 artikla; EU:n tietosuoja-asetuksen perustelut 85-88.)

Kun arvioidaan tietoturvaloukkaukseen liittyvää riskiä, täytyy ottaa huomioon loukkauksesta mahdollisesti aiheutuvan seurauksen vakavuus ja todennäköisyys. Tietoturvaloukkaukseen liittyvä riski on sitä suurempi, mitä vakavampi seuraus on yksilön kannalta ja mitä todennäköisemmin riski toteutuu. Seurauksia voidaan arvioida olevan erityisen vakavia esim. silloin, kun tapahtuneesta voi seurata identiteettivarkaus, petos, psyykkistä ahdistusta tai maineen menetys. Väärinkäytön todennäköisyys voi olla suurempi, jos tiedetään, että tiedot ovat päätyneet rikolliselle. (EU:n tietosuoja-asetus 34 artikla; EU:n tietosuoja-asetuksen perustelu 86.)

Rekisterinpitäjällä on velvollisuus ilmoittaa henkilötietojen loukkaustapauksista valvontaviranomaiselle 72 tunnin kuluessa siitä, kun loukkaus on tullut ilmi. Ilmoitusvelvollisuus on tilanteissa, joissa todennäköisesti aiheutuu riski rekisteröidylle henkilölle. Jos loukkaus todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin rekisteröidylle, rekisterinpitäjän on viipymättä ilmoitettava loukkauksesta niille, joita se loukkaus koskee. Ilmoitustapa riippuu siitä, kuinka vakaasta ja laajasta joukosta on kyse. (EU:n tietosuoja-asetus 33, 34 artikla; Korpisaari ym. 2018, 312.)

PRH on ohjeistanut koko henkilöstönsä siitä, miten mahdollisiin tietosuoja- ja tietoturvapoikkeamiin tulee reagoida. Ensisijainen toimenpide on saada mahdollinen tietoturva- tai tietosuojapoikkeama loppumaan. PRH:ssa ohjeistuksena on, että tietoturva-

tai tietosuojapoikkeaman havainnut työntekijä, on velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin poikkeaman lopettamiseksi olemalla yhteydessä esimerkiksi tietoturvavastaaviin. Sen ohella hänen on viipymättä oltava yhteydessä omaan esimieheensä tai suoraan viraston johtoon sekä PRH:n tietosuojavastaavaan. Tietoturva- ja tietosuojapoikkeamien osalta on ratkaisevaa saada tilanne päättymään mahdollisimman pian, ei etsiä syyllisiä tapahtumaan. Sen vuoksi mahdollisiin tietosuojarikkomuksiin puututaan virkamiesoikeuden näkökulmasta vain, jos kyse on tahallisuudesta tai törkeästä huolimattomuudesta. (Patentti- ja rekisterihallituksen [www-intranet sivut](http://www.intranet.sivut).)

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 679/2016 toteutumista PRH:n organisaatioissa.

Kysely lähetettiin toimeksiantajan eli PRH:n 446 virkamiehelle, joista kyselyyn vastasi 152 henkilöä, ja näin ollen vastausprosentti on 34,1 %.

Kyselyn kysymyksistä 1–5 kartoittivat taustamuuttujia: esimiesasemaa, tulosaluetta, suoritusta Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -koulutuksen eOppivassa, syytä jos ei ole suorittanut tietosuojakoulutusta sekä virkasuhteen kestoa. Kysymykset 1–8 ja 12–14 oli tarkoitettu koko henkilöstölle, ja kysymykset 9–11 ja 15–17 oli tarkoitettu esimiesasemassa toimiville. Koko henkilöstölle tarkoitetuista kysymyksistä haluttiin vielä erikseen tutkia vastauksia tulosalueittain ja virkasuhteen keston mukaisesti, jotta saataisiin syvempi kuva henkilöstön osaamisesta ja koulutustarpeista. Kyselyssä oli kaksi aiheetta, jotka sisältävät väittämiä ja/tai avoimia kysymyksiä.

Opinnäytetyön tutkimustuloksia kerrotaan jokaisen kysymyksen kohdassa, mutta niiden tulkinta suoritetaan ”Yhteenveto” -luvussa. Kysymysten kohdalla, joissa nousi esiin huomionarvoisia asioita, tutkimustuloksia tulkitaan hiukan heti kysymyksen jälkeen.

5.1 Taustamuuttajat

Kysymys 1. Virkamies ja virkamies esiasemassa.

Kyselyn kaikista vastaajista (N=152) (taulukko 1) työskenteli virkamiehenä 85 % (n=129), ja esimiesasemassa virkamiehenä 15 % (n=23).

Kysymys 2. Tulosalueet.

Kyselyn kaikista vastaajista (N=152) Asiakaspalvelut ja viestintä -tulosalueella (AVI) työskenteli 13 % vastaajista. Patentit ja tavaramerkit -tulosalueella (PTM) vastaajista työskenteli 45 %, ja Yhteiset palvelut -tulosalueella tai ICT-kehitysyksikössä (YP) 12 %. Yritykset ja yhteisöt -tulosalueella (YY) työskenteli 30 % vastaajista.

Kysymys 3. Tietosuoja ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -koulutus.

Kyselyn kaikista vastaajista (N=152) Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -koulutuksen oli suorittanut alle kolmannes vastaajista eli 28 % ja koulutus olivat suorittamatta 72 %:lla vastaajista. AVI -tulosalueella (n=20) työskentelevistä vastaajista koulutuksen oli suorittanut 25 % ja PTM -tulosalueella (n=69) työskentelevistä vastaajista 22 %. Koulutuksen oli suorittanut YP -tulosalueella (n=18) työskentelevistä vastaajista 61 % ja YY -tulosalueella (n=45) työskentelevistä vastaajista 24 %. Alle 1-vuotta (n=12) PRH:ssa työskennelleistä vastaajista koulutuksen oli suorittanut 25 % ja 1–3 vuotta (n=21) PRH:ssa työskennelleistä vastaajista 29 %. 3–5 vuotta (n=13) PRH:ssa työskennelleistä vastaajista ainoastaan 15 % oli suorittanut koulutuksen ja yli 5-vuotta (n=106) PRH:ssa työskennelleistä vastaajista 29 %.

Kysymys 4. Mistä syistä vastaaja ei ole suorittanut tietosuojakoulutusta?

Kyselyn vastaajista 66 % (n=101) vastasi kysymykseen, miksei hän ollut suorittanut Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -koulutusta. Yleisimmät syyt olivat, ettei 36 % vastaajista ole ollut tietoinen koulutuksesta, 31 %:lla syynä oli ajan puute. 13 % vastaajista ei kokenut koulutusta itselleen tarpeelliseksi, ja 9 % odotti, että hänen esimiehensä määräisi hänet suorittamaan koulutuksesta.

Kysymys 5. Virkasuhteen kesto.

Kyselyn kaikista vastaajista (N=152) työsuhteen kesto PRH:lla jakautui siten, että 70 %:lla työsuhteen kesto oli yli 5 vuotta, 9 %:lla oli 3–5 vuotta, 14 %:lla oli 1–3 vuotta, ja 8 %:lla se oli alle 1 vuoden.

5.2 Aihe I: Henkilötietojen käsittely.

Kysymys 6. Miten arvioisit omaa osaamistasi ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueilla?

a) Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen.

Kaikista vastaajista (n=152) suurin osa vastasi osaavansa ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen keräämisen ja tallentamisen hyvin. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,4. Alle 1-vuotta (n=12) (taulukko 1) PRH:ssa työskennelleet vastaajat näyttäisivät kokevan osaamisensa ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen keräämisen ja tallentamisen osa-alueella hieman heikommaksi kuin muut virkasuhteen keston mukaiset vastaajaryhmät.

Taulukko 1. Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
5=Osaan erittäin hyvin	58,34 %	38,1 %	38,46 %	53,77 %
4=Osaan riittävän hyvin	25,00 %	57,14 %	61,54 %	37,74 %
3=En osaa arvioida	8,33 %	4,76 %	0 %	6,60 %
2=En osaa riittävän hyvin	8,33 %	0 %	0 %	1,89 %
1=En osaa kovin hyvin	0 %	0 %	0 %	0 %

Tutkimustulosten perusteella PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan riittävää osaamista henkilötietojen keräämisessä ja tallentamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 5 ja 4 välissä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että heidän on mahdollista käsitellä, eli kerätä ja tallentaa, vain sellaisia henkilötietoja, jotka ovat käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia, asianmukaisia ja olennaisia.

b) Henkilötietojen lukeminen.

Kaikista vastaajista (n=152) lähes kolmeneljännestä vastasi osaavansa ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen lukemisen erittäin hyvin. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,7.

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan riittävää osaamista henkilötietojen lukemisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 5 ja 4 välissä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että heidän on mahdollista kerätä ja käsitellä henkilötietoja tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten.

c) Henkilötietojen muokkaaminen.

Kaikista vastaajista (n=152) yli kolmeneljännestä vastasi osaavansa ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen muokkaamisen erittäin hyvin. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,8.

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan riittävää osaamista henkilötietojen muokkaamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 5 ja 4 välissä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että heidän on mahdollista päivittää henkilötietoja tarvittaessa ja poistaa tai oikaista epätarkat ja virheelliset henkilötiedot viipymättä.

d) Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen.

Kaikista vastaajista (n=152) lähes kolmeneljännestä vastasi osaavansa ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen säilyttämisen ja hävittämisen osa-alueen hyvin. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,1.

YP -tulosalueella (n=18) (taulukko 2) ja YY -tulosalueella (n=45) työskentelevät vastaajat pitivät osaamistaan ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen säilyttämisen ja hävittämisen osa-alueella muita tulosalueita hieman heikompana.

Taulukko 2. Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen tulosalueittain

Vastausvaihtoehdot	AVI (n=20)	PTM (n=69)	YP (n=18)	YY (n=45)
5=Osaan erittäin hyvin	40,00 %	39,13 %	27,78 %	44,45 %
4=Osaan riittävän hyvin	40,00 %	34,78 %	44,44 %	37,78 %
3=En osaa arvioida	20,00 %	23,19 %	16,67 %	13,33 %
2=En osaa riittävän hyvin	0 %	2,90 %	11,11 %	4,44 %
1=En osaa kovin hyvin	0 %	0 %	0 %	0 %

Alle 1-vuotta (n=7) (taulukko 3) ja 1–3-vuotta (n=21) PRH:ssa työskennelleistä vastaajista pitivät osaamistaan ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen säilyttämisen ja hävittämisen osa-alueella muita tulosalueita hieman heikompana.

Taulukko 3. Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
5=Osaan erittäin hyvin	41,67 %	33,33 %	23,08 %	42,45 %
4=Osaan riittävän hyvin	33,33 %	33,34 %	61,54 %	35,85 %
3=En osaa arvioida	16,67 %	28,57 %	15,38 %	17,93 %
2=En osaa riittävän hyvin	8,33 %	4,76 %	0 %	3,77 %
1=En osaa kovin hyvin	0 %	0 %	0 %	0 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan riittävää osaamista henkilötietojen säilyttämisessä ja hävittämisessä, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 5 ja 4 välissä. YP -tulosalueella (n=18), YY -tulosalueella (n=45), 1–3-vuotta (n=21) ja alle 1-vuotta (n=12) PRH:ssa työskennelleiden vastaajien keskuudessa osaaminen näyttäisi olevan hieman vähäisempää. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että heidän tulee hävittää henkilötiedot, kun ne eivät enää ole tarpeellisia käyttötarkoituksensa kannalta.

e) Henkilötietojen luovuttaminen

Kaikista vastaajista (n=152) suurin osa vastasi osaavansa ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen luovuttamisen hyvin. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,4.

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan riittävä osaamista henkilötietojen luovuttamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 5 ja 4 välissä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, milloin heidän on mahdollista luovuttaa henkilötietoja.

Kysymys 7. Miten arvioisit omaa koulutustarvettasi ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueilla?

a) Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen

Kaikista vastaajista (n=152) (taulukko 4) yli puolet vastasi, ettei tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen keräämisessä ja tallentamisessa. Tulosten mukaan selvää koulutustarvetta kuitenkin löytyisi. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 1,9.

Taulukko 4. Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen (N=152)

Vastausvaihtoehdot	Virkamies (n=129)	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= En tarvitse ollenkaan	55,81 %	34,78 %
2= Tarvitsen jonkin verran	20,93 %	26,09 %
3=En osaa arvioida	5,43 %	26,09 %
4=Tarvitsen joiltain osin	15,50 %	8,69 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	2,33 %	4,35 %

Kaikilla tulosalueilla (taulukko 5) esiintyy koulutustarvetta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen keräämisessä ja tallentamisessa.

Taulukko 5. Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen tulosalueittain

Vastausvaihtoehdot	AVI (n=20)	PTM (n=69)	YP (n=18)	YY (n=45)
1= En tarvitse ollenkaan	55,00 %	57,97 %	55,55 %	42,22 %
2= Tarvitsen jonkin verran	20,00 %	20,29 %	16,67 %	26,67 %
3=En osaa arvioida	5,00 %	5,80 %	22,22 %	8,89 %
4=Tarvitsen joiltain osin	20,00 %	13,04 %	0 %	20,00 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	2,90 %	5,56 %	2,22 %

Kaikki vastaajaryhmät (taulukko 6) vastasivat tarvitsevansa koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen keräämisessä ja tallentamisessa.

Taulukko 6. Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
1= En tarvitse ollenkaan	58,33 %	28,57 %	38,46 %	58,49 %
2= Tarvitsen jonkin verran	25,00 %	42,86 %	38,46 %	15,10 %
3=En osaa arvioida	0 %	14,28 %	0 %	9,43 %
4=Tarvitsen joiltain osin	16,67 %	14,29 %	15,39 %	14,15 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	0 %	7,69 %	2,83 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan koulutustarvetta henkilötietojen keräämisessä ja tallentamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 1 ja 2 välissä. YY –tulosalueella (n=45), 1–3-vuotta (n=21) ja 3–5-vuotta (n=13) PRH:ssa työskennelleiden vastaajien vastausten keskiarvot ovat yli 2, mutta keskiarvot ovat silti hyviä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että heidän on mahdollista käsitellä, eli kerätä ja tallentaa, vain sellaisia henkilötietoja, jotka ovat käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia, asianmukaisia ja olennaisia.

b) Henkilötietojen lukeminen

Kaikista vastaajista (n=152) suurin osa vastasi, ettei tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen lukemisessa. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 1,9.

Kaikilla tulosalueilla (n=152) (taulukko 7) näyttäisi kuitenkin olevan hieman koulutustarvetta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen lukemisessa.

Taulukko 7. Henkilötietojen lukeminen tulosalueittain

Vastausvaihtoehdot	AVI (n=20)	PTM (n=69)	YP (n=18)	YY (n=45)
1= En tarvitse ollenkaan	75,00 %	69,56 %	83,33 %	66,67 %
2= Tarvitsen jonkin verran	20,00 %	18,84 %	5,55 %	11,11 %
3=En osaa arvioida	0 %	4,35 %	5,56 %	11,11 %
4=Tarvitsen joiltain osin	0 %	7,25 %	0 %	8,89 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	5,00 %	0 %	5,56 %	2,22 %

Kaikilla vastausryhmillä (n=152) (taulukko 8) näyttäisi olevan hieman koulutustarvetta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen lukemisessa.

Taulukko 8. Henkilötietojen lukeminen virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
1= En tarvitse ollenkaan	50,00 %	71,43 %	76,93 %	72,64 %
2= Tarvitsen jonkin verran	41,67 %	14,29 %	7,69 %	13,21 %
3=En osaa arvioida	0 %	4,76 %	0 %	7,55 %
4=Tarvitsen joiltain osin	8,33%	9,52 %	7,69 %	4,72 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	0 %	7,69 %	1,88 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan koulutustarvetta henkilötietojen lukemisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 1 ja 2 välissä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että heidän on mahdollista kerätä ja käsitellä henkilötietoja tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten.

c) Henkilötietojen muokkaaminen

Kaikilla vastaajilla (n=152) (taulukko 9) näyttäisi olevan hieman koulutustarvetta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen muokkaamisessa.

Taulukko 9. Henkilötietojen muokkaaminen (N=152)

Vastausvaihtoehdot	Virkamies (n=129)	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= En tarvitse ollenkaan	72,87 %	60,87 %
2= Tarvitsen jonkin verran	13,95 %	17,39 %
3=En osaa arvioida	4,65 %	21,74 %
4=Tarvitsen joiltain osin	5,43 %	0 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	3,10 %	0 %

c) Henkilötietojen muokkaaminen, tulosalueittain

Kaikilla tulosalueilla (n=152) (taulukko 10) näyttäisi olevan hieman koulutustarvetta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen muokkaamisessa.

Taulukko 10. Henkilötietojen muokkaaminen tulosalueittain

Vastausvaihtoehdot	AVI (n=20)	PTM (n=69)	YP (n=18)	YY (n=45)
1= En tarvitse ollenkaan	85,00 %	71,01 %	77,78 %	62,22 %
2= Tarvitsen jonkin verran	10,00 %	18,84 %	5,55 %	13,33 %
3=En osaa arvioida	0 %	4,35 %	5,55 %	15,56 %
4=Tarvitsen joiltain osin	0 %	4,35 %	5,56 %	6,67 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	5,00 %	1,45 %	5,56 %	2,22 %

Kaikilla vastaajaryhmillä (n=152) (taulukko 11) näyttäisi olevan hieman koulutustarvetta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen muokkaamisessa.

Taulukko 11. Henkilötietojen muokkaaminen virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
1= En tarvitse ollenkaan	58,33 %	66,67 %	69,23 %	73,59 %
2= Tarvitsen jonkin verran	25,00 %	19,05 %	15,39 %	12,26 %
3=En osaa arvioida	16,67 %	9,52 %	0 %	6,60 %
4=Tarvitsen joiltain osin	0%	4,76 %	7,69 %	4,72 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	0 %	7,69 %	2,83 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan vähäinen koulutustarve henkilötietojen muokkaamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 1 ja 2 välissä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että heidän on mahdollista päivittää henkilötietoja tarvittaessa ja poistaa tai oikaista epätarkat ja virheelliset henkilötiedot viipymättä.

d) Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen

Kaikista vastaajista (n=152) (taulukko 12) ainoastaan puolet vastasi, ettei tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen säilyttämisessä ja hävittämisessä. Hyvin moni kokee tarvitsevansa koulusta tällä osa-alueella. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 1,9.

Taulukko 12. Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen (N=152)

Vastausvaihtoehdot	Virkamies (n=129)	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= En tarvitse ollenkaan	48,84 %	26,09 %
2= Tarvitsen jonkin verran	22,48 %	21,74 %
3=En osaa arvioida	8,53 %	13,04 %
4=Tarvitsen joiltain osin	19,38 %	34,78 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0,78 %	4,35 %

Kaikilla tulosalueilla (n=152) (taulukko 13) on koulutustarvetta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen säilyttämisessä ja hävittämisessä.

Taulukko 13. Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen tulosalueittain

Vastausvaihtoehdot	AVI (n=20)	PTM (n=69)	YP (n=18)	YY (n=45)
1= En tarvitse ollenkaan	60,00 %	50,72 %	33,33 %	35,56 %
2= Tarvitsen jonkin verran	5,00 %	23,19 %	27,78 %	26,67 %
3=En osaa arvioida	5,00 %	7,25 %	11,11 %	13,33 %
4=Tarvitsen joiltain osin	30,00 %	18,84 %	22,22 %	22,22 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	5,00 %	0 %	5,56 %	2,22 %

Kaikissa vastaajaryhmissä (n=152) (taulukko 14) on koulutustarvetta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen säilyttämisessä ja hävittämisessä.

Taulukko 14. Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
1= En tarvitse ollenkaan	41,67 %	28,57 %	23,08 %	51,89 %
2= Tarvitsen jonkin verran	25,00 %	23,81 %	38,46 %	19,81 %
3=En osaa arvioida	16,66 %	14,29 %	7,69 %	7,55 %
4=Tarvitsen joiltain osin	16,67 %	33,33 %	23,08 %	19,81 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	0 %	7,69 %	0,94 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan vähäinen koulutustarve henkilötietojen säilyttämisessä ja hävittämisessä, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 1 ja 2 välissä. YP –tulosalueella (n=18), YY –tulosalueella (n=45), 1–3-vuotta (n=21) ja 3–5-vuotta (n=13) PRH:ssa työskennelleiden vastaajien vastausten keskiarvot nousevat yli 2, mutta keskiarvot ovat silti hyviä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että heidän tulee hävittää henkilötiedot, kun ne eivät enää ole tarpeellisia käyttötarkoituksensa kannalta.

e) Henkilötietojen luovuttaminen, virkamiehet

Kaikista vastaajista (n=152) (taulukko 15) lähes puolet vastasi, ettei tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen luovuttamisessa. Usea vastaaja kokee

tarvitsevansa koulusta tällä osa-alueella. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 1,9.

Taulukko 15. Henkilötietojen luovuttaminen (N=152)

Vastausvaihtoehdot	Virkamies (n=129)	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= En tarvitse ollenkaan	51,16 %	30,44 %
2= Tarvitsen jonkin verran	23,26 %	30,43 %
3=En osaa arvioida	6,20 %	21,74 %
4=Tarvitsen joiltain osin	15,50 %	13,04 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	3,88 %	4,35 %

Kaikilla tulosalueilla (n=152) (taulukko 16) on koulutustarvetta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen luovuttamisessa.

Taulukko 16. Henkilötietojen luovuttaminen tulosalueittain

Vastausvaihtoehdot	AVI (n=20)	PTM (n=69)	YP (n=18)	YY (n=45)
1= En tarvitse ollenkaan	55,00 %	52,17 %	50,00 %	37,78 %
2= Tarvitsen jonkin verran	15,00 %	24,64 %	22,22 %	28,89 %
3=En osaa arvioida	5,00 %	7,25 %	11,11 %	11,11 %
4=Tarvitsen joiltain osin	20,00 %	13,04 %	16,67 %	15,55 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	5,00 %	2,90 %	0 %	6,67 %

Kaikissa vastaajaryhmissä (n=152) (taulukko 17) on koulutustarvetta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen luovuttamisessa.

Taulukko 17. Henkilötietojen luovuttaminen virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
1= En tarvitse ollenkaan	41,67 %	33,33 %	30,77 %	53,77 %
2= Tarvitsen jonkin verran	33,33 %	38,10 %	46,15 %	17,93 %
3=En osaa arvioida	16,67 %	4,76 %	0 %	9,43 %
4=Tarvitsen joiltain osin	8,33 %	23,81%	7,69 %	15,10 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	0 %	15,39 %	3,77 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan koulutustarvetta henkilötietojen luovuttamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 1 ja 2 välissä. YY –tulosalueella (n=45), 1–3-vuotta (n=21) ja 3–5-vuotta (n=13) PRH:ssa työskennelleiden vastaajien vastausten keskiarvot nousevat yli 2, mutta keskiarvot ovat silti hyviä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, milloin heidän on mahdollista luovuttaa henkilötietoja.

Kysymyksen 7 avoimiin tekstikenttiin tuli 38 vastausta. Lähes puolet vastaajista toivoi koulutusta yleisestä lisäohjeistuksesta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyssä sekä koulutusta tietojen tallentamisesta ja säilytysajoista.

Kysymys 8. Mistä muista ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista haluaisit koulutusta?

Kysymykseen 8 tuli kaikilta kyselyyn vastanneilta avovastauksia 19 kappaletta. Lähes vastaajista toivoi koulutusta, jossa saisi kokonaisvaltaisen käsityksen ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista. Kymmenes osa vastaajista toivoi koulutusta tietojen julkisuudesta ja henkilötietojen luovutuksesta.

Kysymys 9. Miten arvioisit suorien alaistesi osaamista ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueilla?

a) Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 18) lähes puolet vastasi alaisensa osaavan ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen keräämisen ja tallentamisen riittävän hyvin. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 3,9.

Taulukko 18. Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
5=Osaavat erittäin hyvin	26,09 %
4=Osaavat riittävän hyvin	47,83 %
3=En osaa arvioida	17,39 %
2=Eivät osaa riittävän hyvin	8,69 %
1=Eivät osaa kovin hyvin	0 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan alaisillaan olevan riittävää osaamista henkilötietojen keräämisessä ja tallentamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 4 ja 3 välissä. Pientä koulutustarvetta silti näyttäisi esiintyvän. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että heidän on mahdollista käsitellä, eli kerätä ja tallentaa, vain sellaisia henkilötietoja, jotka ovat käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia, asianmukaisia ja olennaisia.

b) Henkilötietojen lukeminen

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 19) kolmeneljännestä vastasi alaistensa osaavan ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen lukemisen vähintään riittävän hyvin. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,0.

Taulukko 19. Henkilötietojen lukeminen

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
5=Osaavat erittäin hyvin	30,43 %
4=Osaavat riittävän hyvin	43,48 %
3=En osaa arvioida	17,39 %
2=Eivät osaa riittävän hyvin	8,70 %
1=Eivät osaa kovin hyvin	0 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan alaisillaan olevan riittävää osaamista henkilötietojen lukemisessa, jota tukee vastausten keskiarvo 4. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että heidän on mahdollista kerätä ja käsitellä henkilötietoja tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten.

c) Henkilötietojen muokkaaminen

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) kukaan vastaajista ei kokenut, että heidän alaistensa osaamisessa ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen muokkaamisen osalta olisi syytä huolestua. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,5.

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan alaisillaan olevan riittävää osaamista henkilötietojen muokkaamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 5 ja 4 välissä. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että heidän on mahdollista päivittää henkilötietoja tarvittaessa ja poistaa tai oikaista epätarkat ja virheelliset henkilötiedot viipymättä.

d) Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 20) lähes kolmeneljänneistä vastasi alaistensa osaavan ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen säilyttämisen ja hävittämisen hyvin. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 3,8.

Taulukko 20. Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
5=Osaavat erittäin hyvin	26,09 %
4=Osaavat riittävän hyvin	47,83 %
3=En osaa arvioida	13,04 %
2=Eivät osaa riittävän hyvin	4,35 %
1=Eivät osaa kovin hyvin	8,69 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan alaisillaan olevan riittävää osaamista henkilötietojen säilyttämisessä ja hävittämisessä, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 4 ja 3 välissä. Pientä koulutustarvetta silti näyttäisi esiintyvän. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että heidän tulee hävittää henkilötiedot, kun ne eivät enää ole tarpeellisia käyttötarkoituksensa kannalta.

e) Henkilötietojen luovuttaminen

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=21) lähes kolmeneljännestä vastasi alaisensa osaavan ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen luovuttamisen hyvin. Yli neljännes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,0.

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan alaisillaan olevan riittävää osaamista henkilötietojen luovuttamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 5 ja 4 välissä. Pientä koulutustarvetta näyttäisi silti esiintyvän. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, milloin heidän on mahdollista luovuttaa henkilötietoja.

Kysymys 10. Miten arvioisit suorien alaistesi koulutustarpeen ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueilla?

a) Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 21) vajaa puolet vastasi, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen keräämisessä ja tallentamisessa. Yli neljännes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,3.

Taulukko 21. Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= Eivät tarvitse ollenkaan	43,48 %
2= Tarvitsevat jonkin verran	8,69 %
3=En osaa arvioida	26,09 %
4=Tarvitsevat joiltain osin	17,39 %
5=Tarvitsevat hyvin monilta osin	4,35 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen keräämisessä ja tallentamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 2 ja 3 välissä. Pientä koulutustarvetta näyttäisi silti esiintyvän. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että heidän on mahdollista käsitellä, eli kerätä ja tallentaa, vain sellaisia henkilötietoja, jotka ovat käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia, asianmukaisia ja olennaisia.

b) Henkilötietojen lukeminen

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 22) alle puolet vastasi, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen lukemisessa. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,2.

Taulukko 22. Henkilötietojen lukeminen

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= Eivät tarvitse ollenkaan	43,48 %
2= Tarvitsevat jonkin verran	17,39 %
3=En osaa arvioida	21,74 %
4=Tarvitsevat joiltain osin	13,04 %
5=Tarvitsevat hyvin monilta osin	4,35 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen lukemisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 2 ja 3 välissä. Pientä koulutustarvetta näyttäisi silti esiintyvän. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että heidän on mahdollista kerätä ja käsitellä henkilötietoja tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten.

c) Henkilötietojen muokkaaminen

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) yli puolet vastasi, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen muokkaamisessa. Yli neljännes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 1,8.

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen lukemisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 1 ja 2 välissä. Pientä koulutustarvetta näyttäisi silti esiintyvän. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että heidän on mahdollista päivittää henkilötietoja tarvittaessa ja poistaa tai oikaista epätarkat ja virheelliset henkilötiedot viipymättä.

d) Henkilötietojen säilyttäminen

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 24) ainoastaan neljäs osa vastasi, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden

henkilötietojen säilyttämisessä. Yli neljännes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,5.

Taulukko 23. Henkilötietojen säilyttäminen

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= Eivät tarvitse ollenkaan	26,08 %
2= Tarvitsevat jonkin verran	26,09 %
3=En osaa arvioida	26,09 %
4=Tarvitsevat joiltain osin	17,39 %
5=Tarvitsevat hyvin monilta osin	4,35 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen säilyttämisessä, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 2 ja 3 välissä. Koulutustarvetta näyttäisi esiintyvän. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että heidän tulee hävittää henkilötiedot, kun ne eivät enää ole tarpeellisia käyttötarkoituksensa kannalta.

e) Henkilötietojen luovuttaminen

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 24) kolmannes vastasi, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen luovuttamisessa. Yli kolmannes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,4.

Taulukko 24. Henkilötietojen luovuttaminen

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= Eivät tarvitse ollenkaan	30,44 %
2= Tarvitsevat jonkin verran	21,74 %
3=En osaa arvioida	30,43 %
4=Tarvitsevat joiltain osin	13,04 %
5=Tarvitsevat hyvin monilta osin	4,35 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen luovuttamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 2 ja 3 välissä. Koulutustarvetta näyttäisi silti esiintyvän. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, milloin heidän on mahdollista luovuttaa henkilötietoja. Kysymyksen 10 avoimiin tekstikenttiin annettuja vastauksia oli vain yksi: ”Kuinka paljon tiedonhakuun liittyviä hakuja voi tehdä henkilön aikaisempaan asiointiin liittyen ja kenen vastuulla on tarkistaa yritysrekisteritietojen ajantasaisuus?”

Kysymys 11. Mistä muista ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista haluaisit koulutusta alaisillesi?

Kysymykseen 11 ei tullut vastauksia.

5.3 Aihe II: Tietosuojaperiaatteet

Kysymys 12. Miten arvioisit omaa osaamistasi tietosuojaperiaatteiden käsittelyn eri osa-alueilla?

a) Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys, virkamies

Kaikista vastaajista (n=152) (taulukko 25) lähes kolmeneljännestä vastasi osaavansa tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuuden, asianmukaisuuden ja läpinäkyvyyden hyvin. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,0.

Taulukko 25. Tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys (N=152)

Vastausvaihtoehdot	Virkamies (n=129)	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
5=Osaan erittäin hyvin	30,23 %	30,43 %
4=Osaan riittävän hyvin	42,64 %	47,83 %
3=En osaa arvioida	21,71 %	17,39 %
2=En osaa riittävän hyvin	4,65 %	4,35 %
1=En osaa kovin hyvin	0,78 %	0 %

a) Tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys, tulosalueittain

Ainoastaan YP –tulosalueella (n=18) (taulukko 26) vastaajat kokivat osaavansa tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuuden, asianmukaisuuden ja läpinäkyvyyden tarpeeksi hyvin.

Taulukko 26. Tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys tulosalueittain

Vastausvaihtoehdot	AVI (n=20)	PTM (n=69)	YP (n=18)	YY (n=45)
5=Osaan erittäin hyvin	15,00 %	30,43 %	22,22 %	40,00 %
4=Osaan riittävän hyvin	50,00 %	44,93 %	55,56 %	33,33 %
3=En osaa arvioida	30,00 %	20,29 %	22,22 %	17,78 %
2=En osaa riittävän hyvin	5,00 %	2,90 %	0 %	8,89 %
1=En osaa kovin hyvin	0 %	1,45%	0 %	0 %

a) Tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys, virkasuhteen keston mukaisesti

Kaikissa vastaajaryhmissä (n=152) (taulukko 27) löytyi henkilöitä, jotka vastasivat, etteivät koe osaavansa tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuuden, asianmukaisuuden ja läpinäkyvyyden osa-alueita hyvin.

Taulukko 27. Tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
5=Osaan erittäin hyvin	41,67 %	23,81 %	23,08 %	31,13 %
4=Osaan riittävän hyvin	33,33 %	42,86 %	46,15 %	44,34 %
3=En osaa arvioida	16,67 %	23,81 %	15,39 %	21,70 %
2=En osaa riittävän hyvin	8,33 %	9,52 %	7,69 %	2,83 %
1=En osaa kovin hyvin	0 %	0 %	7,69 %	0 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan riittävää osaamista tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuudessa, asianmukaisuudessa ja läpinäkyvyudessa, jota tukee vastausten keskiarvo 4. Pientä koulutustarvetta näyttäisi esiintyvän. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn on oltava kohtuullista suhteessa käsittelyn tarkoitukseen ja käsittelystä on kerrottava ymmärrettävällä tavalla.

b) Käyttötarkoitussidonnaisuus

Kaikista vastaajista (n=152) lähes kolmeneljännestä vastasi osaavansa tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuuden hyvin. Viidennes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaistensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,1.

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan riittävää osaamista tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuudesta, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 5 ja 4 välissä. 3–5-vuotta (n=13) PRH:ssa työskennelleistä vastaajista vastausten keskiarot jäivät alle 4, mutta ovat silti hyvät. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että henkilötietoja saa kerätä ja käsitellä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten ja ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn tarkoitus on yksilöitävä, dokumentoitava ja kerrottava rekisteröidyille.

c) Tietojen minimointi

Kaikista vastaajista (n=152) lähes kolmneljänneistä vastasi osaavansa tietosuojaperiaatteiden mukaisen tietojen minimoimisen riittävän hyvin. Viidennes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaistensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4.

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan riittävä osaamista tietosuojaperiaatteiden mukaisesta tietojen minimoimisesta, jota tukee vastausten keskiarvo 4. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että henkilötietoja saa kerätä vain tarpeellisen määrän ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden.

d) Tietojen täsmällisyys

Kaikista vastaajista (n=152) lähes kolmneljänneistä vastasi osaavansa tietosuojaperiaatteiden mukaisen tietojen täsmällisyyden hyvin. Yli viidennes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaistensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 3,9.

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan riittävä osaamista tietosuojaperiaatteiden mukaisesta tietojen täsmällisyydestä, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 4 ja 3 välissä. Alle 1-vuotta (n=12) ja 3–5-vuotta (n=13) PRH:ssa työskennelleiden vastaajien vastausten keskiarvot nousevat yli 4, mutta ovat silti hyvät. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että henkilötiedot on päivitettävä aina tarvittaessa ja epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä.

e) Henkilötietojen luovuttaminen

Kaikista vastaajista (n=152) (taulukko 28) vastasi osaamisessaan tietosuojaperiaatteiden mukaisen henkilötietojen luovuttamisen osa-alueella olevan puutteita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,1.

Taulukko 28. Tietosuojaperiaatteiden henkilötietojen luovuttaminen (N=152)

Vastausvaihtoehdot	Virkamies (n=129)	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
5=Osaan erittäin hyvin	37,99 %	30,43 %
4=Osaan riittävän hyvin	38,76 %	39,13 %
3=En osaa arvioida	17,05 %	21,74 %
2=En osaa riittävän hyvin	6,20 %	8,70 %
1=En osaa kovin hyvin	0 %	0 %

3–5-vuotta (n=13) (taulukko 29) PRH:ssa työskennelleiden vastaajien keskuudessa koettiin osaamisessa tietosuojaperiaatteiden mukaisen henkilötietojen luovuttamisen osa-alueella olevan eniten puutteita.

Taulukko 29. Tietosuojaperiaatteiden henkilötietojen luovuttaminen virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
5=Osaan erittäin hyvin	41,67 %	23,81 %	23,08 %	40,57 %
4=Osaan riittävän hyvin	41,67 %	57,14 %	23,08 %	36,79 %
3=En osaa arvioida	16,66 %	14,29 %	38,46 %	16,04 %
2=En osaa riittävän hyvin	0 %	4,76 %	15,38 %	6,60 %
1=En osaa kovin hyvin	0 %	0 %	0 %	0 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan riittävää osaamista tietosuojaperiaatteiden mukaisesta henkilötietojen luovuttamisesta, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 5 ja 4 välissä. 3–5-vuotta (n=13) PRH:ssa työskennelleiden vastaajien vastausten keskiarvo jää alle 4, mutta on silti hyvä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että julkisuusperiaatteen mukaan jokaisella on oikeus saada tietoja, otteita ja todistuksia rekisteriviranomaisen hallussa olevista asiakirjoista, mutta osa rekisteritiedoista on kuitenkin sellaista, joiden luovuttaminen ei ole mahdollista.

f) Luottamuksellisuus ja turvallisuus, virkamies

Kaikista vastaajista (n=152) suurin osa vastasi osaavansa tietosuojaperiaatteiden mukaisen henkilötietojen luottamuksellisuuden ja turvallisuuden hyvin. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 4,3.

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan riittävää osaamista tietosuojaperiaatteiden mukaisesta luottamuksellisuudesta ja turvallisuudesta, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 5 ja 4 välissä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittely on oltava luottamuksellista ja turvallista.

Kysymys 13. Miten arvioisit omaa koulutustarvettasi tietosuojaperiaatteiden käsittelyn eri osa-alueilla?

a) Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys

Kaikkien vastaajien (n=152) (taulukko 30) löytyi jonkin verran koulutustarvetta tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuudessa, asianmukaisuudessa ja läpinäkyvydessä. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,0.

Taulukko 30. Tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys (N=152)

Vastausvaihtoehdot	Virkamies (n=129)	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= En tarvitse ollenkaan	49,61 %	30,43 %
2= Tarvitsen jonkin verran	22,48 %	43,48 %
3=En osaa arvioida	11,63 %	21,74 %
4=Tarvitsen joiltain osin	14,73 %	4,35 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	1,55 %	0 %

YP -tulosalueella (n=18) (taulukko 31) kolmannes vastasi tarvitsevansa joiltain osan koulutusta tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuudessa, asianmukaisuudessa ja läpinäkyvydessä.

Taulukko 31. Tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys tulosalueittain

Vastausvaihtoehdot	AVI (n=20)	PTM (n=69)	YP (n=18)	YY (n=45)
1= En tarvitse ollenkaan	50,00 %	49,27 %	33,33 %	46,67 %
2= Tarvitsen jonkin verran	15,00 %	27,54 %	27,78 %	26,67 %
3=En osaa arvioida	25,00 %	11,59 %	5,56 %	13,33 %
4=Tarvitsen joiltain osin	10,00 %	8,70 %	33,33 %	13,33 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	2,9 %	0 %	0 %

3–5-vuotta (n=13) (taulukko 32) PRH:ssa työskennelleistä vastaajista kolmannes vastasi tarvitsevansa joiltain osan koulutusta tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuudessa, asianmukaisuudessa ja läpinäkyvyydessä.

Taulukko 32. Tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
1= En tarvitse ollenkaan	50,00 %	38,09 %	30,77 %	50,00 %
2= Tarvitsen jonkin verran	25,00 %	33,33 %	23,08 %	24,53 %
3=En osaa arvioida	16,67 %	14,29 %	15,38 %	12,26 %
4=Tarvitsen joiltain osin	8,33 %	14,29 %	30,77 %	11,32 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	0 %	0 %	1,89 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan koulutustarvetta tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuudessa, asianmukaisuudessa ja läpinäkyvyydessä, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 1 ja 2 välissä. YP –tulosalueen (n=18) ja 3–5-vuotta (n=21) PRH:ssa työskennelleiden vastaajien vastausten keskiarvot nousevat yli 2, mutta ovat silti hyvät. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn on oltava kohtuullista suhteessa käsittelyn tarkoitukseen ja käsitte-lystä on kerrottava ymmärrettävällä tavalla.

b) Käyttötarkoitussidonnaisuus

Kaikista vastaajista (n=152) (taulukko 33) kolmeneljännestä vastasi, ettei tarvitse koulutusta tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuudessa. Vastaajista kuitenkin osa koki tarvitsevansa koulutusta. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 1,9.

Taulukko 33. Tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuus (N=152)

Vastausvaihtoehdot	Virkamies (n=129)	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= En tarvitse ollenkaan	51,16 %	34,78 %
2= Tarvitsen jonkin verran	25,58 %	43,48 %
3=En osaa arvioida	6,98 %	21,74 %
4=Tarvitsen joiltain osin	14,73 %	0 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	1,55 %	0 %

AVI -tulosalueella (n=20) (taulukko 34) viidennes vastasi kokevansa koulutustarvetta tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuudessa.

Taulukko 34. Tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuus tulosalueittain

Vastausvaihtoehdot	AVI (n=20)	PTM (n=69)	YP (n=18)	YY (n=45)
1= En tarvitse ollenkaan	45,00 %	49,27 %	55,55 %	46,67 %
2= Tarvitsen jonkin verran	20,00 %	30,43 %	27,78 %	28,89 %
3=En osaa arvioida	15,00 %	8,70 %	5,56 %	8,89 %
4=Tarvitsen joiltain osin	20,00 %	8,70 %	11,11 %	15,55 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	2,90 %	0 %	0 %

3–5-vuotta (n=13) (taulukko 35) PRH:ssa työskennelleistä vastaajista kolmannes vastasi kokevansa koulutustarvetta tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuudessa.

Taulukko 35. Tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuus virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
1= En tarvitse ollenkaan	50,00 %	52,38 %	53,85 %	47,17 %
2= Tarvitsen jonkin verran	33,33 %	28,57 %	7,69 %	30,19 %
3=En osaa arvioida	16,67 %	9,53 %	7,69 %	8,49 %
4=Tarvitsen joiltain osin	0 %	9,52 %	30,77 %	12,26 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	0 %	0 %	1,89 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan vähäinen koulutustarve tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuudessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 1 ja 2 välissä. AVI –tulosalueen (n=20) ja 3–5-vuotta (n=21) PRH:ssa työskennelleiden vastaajien vastausten keskiarvo nousee yli 2, mutta on silti hyvä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että henkilötietoja saa kerätä ja käsitellä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten ja ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn tarkoitus on yksilöitävä, dokumentoitava ja kerrottava rekisteröidyille.

c) Tietojen minimointi

Kaikista vastaajista (n=152) kolmeneljännestä vastasi, ettei tarvitse koulutusta tietosuojaperiaatteiden tietojen minimoimisessa. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 1,9. 3–5-vuotta (n=13) (taulukko 36) PRH:ssa työskennelleistä vastaajista kolmannes vastasi kokevansa koulutustarvetta tietosuojaperiaatteiden tietojen minimoimisessa.

Taulukko 36. Tietosuojaperiaatteiden tietojen minimointi virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
1= En tarvitse ollenkaan	58,34 %	52,38 %	30,77 %	50,94 %
2= Tarvitsen jonkin verran	25,00 %	38,10 %	30,77 %	23,59 %
3=En osaa arvioida	8,33 %	4,76 %	15,39 %	11,32 %
4=Tarvitsen joiltain osin	8,33 %	4,76 %	15,38 %	12,26 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	0 %	7,69 %	1,89 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan vähäinen koulutustarve tietosuojaperiaatteiden tietojen minimoimisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 1 ja 2 välissä. 3–5-vuotta (n=21) PRH:ssa työskennelleiden vastaajien vastausten keskiarvo nousee yli 2, mutta on silti hyvä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että henkilötietoja saa kerätä vain tarpeellisen määrän ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden.

d) Tietojen täsmällisyys

Kaikista vastaajista (n=152) kolmeneljännestä vastasi, ettei tarvitse koulutusta tietosuojaperiaatteiden tietojen täsmällisyydessä. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 1,9.

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan vähäinen koulutustarve tietosuojaperiaatteiden tietojen täsmällisyydessä, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 1 ja 2 välissä. 3–5-vuotta (n=21) PRH:ssa työskennelleiden vastaajien vastausten keskiarvo nousee yli 2, mutta on silti hyvä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että henkilötiedot on päivitettävä aina tarvittaessa ja epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä.

e) Henkilötietojen luovuttaminen

Kaikista vastaajista (n=152) (taulukko 37) viidennes koki tarvitsevansa koulutusta tietosuojaperiaatteiden henkilötietojen luovuttamisessa. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,1. Koulutustarvetta näyttäisi löytyvä kaikilla tulosalueilla (taulukko 38) ja kaikissa virkasuhteen pituuksissa (taulukko 39).

Taulukko 37. Tietosuojaperiaatteiden henkilötietojen luovuttaminen (N=152)

Vastausvaihtoehdot	Virkamies (n=129)	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= En tarvitse ollenkaan	45,74 %	30,43 %
2= Tarvitsen jonkin verran	23,25 %	39,13 %
3=En osaa arvioida	10,08 %	21,74 %
4=Tarvitsen joiltain osin	17,83 %	8,70 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	3,10 %	0 %

Taulukko 38. Tietosuojaperiaatteiden henkilötietojen luovuttaminen tulosalueittain

Vastausvaihtoehdot	AVI (n=20)	PTM (n=69)	YP (n=18)	YY (n=45)
1= En tarvitse ollenkaan	50,00 %	43,38 %	50,00 %	37,78 %
2= Tarvitsen jonkin verran	10,00 %	33,33 %	16,67 %	24,44 %
3=En osaa arvioida	20,00 %	8,70 %	11,11 %	13,33 %
4=Tarvitsen joiltain osin	20,00 %	13,04 %	16,67 %	20,00 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	1,45 %	5,55 %	4,45 %

Taulukko 39. Tietosuojaperiaatteiden henkilötietojen luovuttaminen virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
1= En tarvitse ollenkaan	41,67 %	38,09 %	23,08 %	47,17 %
2= Tarvitsen jonkin verran	25,00 %	33,33 %	15,39 %	25,47 %
3=En osaa arvioida	16,66 %	14,29 %	15,38 %	10,38 %
4=Tarvitsen joiltain osin	16,67 %	14,29 %	38,46 %	14,15 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	0 %	7,69 %	2,83 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan vähäinen koulutustarve tietosuojaperiaatteiden tietojen luovuttamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 3 ja 2

välissä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että julkisuusperiaatteen mukaan jokaisella on oikeus saada tietoja, otteita ja todistuksia rekisteriviranomaisen hallussa olevista asiakirjoista, mutta osa rekisteritiedoista on kuitenkin sellaista, joiden luovuttaminen ei ole mahdollista.

f) Luottamuksellisuus ja turvallisuus, virkamies

Kaikista vastaajista (n=152) (taulukko 40) viidennes koki tarvitsevansa koulutusta tietosuojaperiaatteiden luottamuksellisuudessa ja turvallisuudessa. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 1,9. Koulutustarvetta näyttäisi löytyvä kaikilla tulosalueilla (taulukko 41) ja kaikissa virkasuhteen pituuksissa (taulukko 42).

Taulukko 40. Tietosuojaperiaatteiden luottamuksellisuus ja turvallisuus (N=152)

Vastausvaihtoehdot	Virkamies (n=129)	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= En tarvitse ollenkaan	56,59 %	47,82 %
2= Tarvitsen jonkin verran	20,93 %	26,09 %
3=En osaa arvioida	5,43 %	21,74 %
4=Tarvitsen joiltain osin	13,18 %	4,35 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	3,87 %	0 %

Taulukko 41. Tietosuojaperiaatteiden luottamuksellisuus ja turvallisuus tulosalueittain

Vastausvaihtoehdot	AVI (n=20)	PTM (n=69)	YP (n=18)	YY (n=45)
1= En tarvitse ollenkaan	65,00 %	52,17 %	66,67 %	51,11 %
2= Tarvitsen jonkin verran	15,00 %	24,64 %	16,67 %	22,22 %
3=En osaa arvioida	10,00 %	5,80 %	5,55 %	11,11 %
4=Tarvitsen joiltain osin	10,00 %	13,04 %	5,55 %	13,34 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	4,35 %	5,56 %	2,22 %

Taulukko 42. Tietosuojaperiaatteiden luottamuksellisuus ja turvallisuus virkasuhteen keston mukaisesti

Vastausvaihtoehdot	alle 1 v (n=12)	1–3 v (n=21)	3–5 v (n=13)	yli 5 v (n=106)
1= En tarvitse ollenkaan	66,67 %	52,38 %	53,85 %	54,72 %
2= Tarvitsen jonkin verran	16,67 %	33,33 %	15,39 %	20,75 %
3=En osaa arvioida	8,33 %	4,76 %	15,38 %	7,55 %
4=Tarvitsen joiltain osin	8,33 %	9,53 %	7,69 %	13,21 %
5=Tarvitsen hyvin monilta osin	0 %	0 %	7,69 %	3,77 %

PRH:n virkamiehillä näyttäisi olevan vähäinen koulutustarve tietosuojaperiaatteiden luottamuksellisuudessa ja turvallisuudessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 1 ja 2 välissä. Virkamiehet näyttäisivät ymmärtävän, että ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn on oltava luottamuksellista ja turvallista.

Kysymyksen 13 avoimiin tekstikenttiin tuli 16 vastausta. 50 % vastaajista toivoi koulutusta yleisestä ohjeistuksesta tietosuojan periaatteiden noudattamisesta käytännön tilanteissa. 20 % vastaajista toivoi koulutusta lainsäädännöstä.

Kysymys 14. Mistä muista tietosuojaperiaatteiden käsittelyyn liittyivistä asioista haluaisit koulutusta?

Kysymykseen 14 tuli kaikilta kyselyyn vastanneilta avovastauksia 5 kappaletta. 40 % vastaajista toivoi koulutusta, jossa saisi kokonaisvaltaisen käsityksen ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyivistä asioista sekä asiakkaan oikeudesta saada tietoja henkilötietojensa käsittelystä. 20 % vastaajista toivoi koulutusta henkilötietojen arkistoinnista.

Kysymys 15. Miten arvioisit suorien alaitesi osaamista tietosuojaperiaatteiden käsittelyn eri osa-alueilla?

a) Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) lähes kolmeneljännestä vastasi alaisensa osaavan tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuuden, asianmukaisuuden ja läpinäkyvyyden hyvin. Kolmannes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 3,8.

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan alaisillaan olevan riittävää osaamista tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuudessa, asianmukaisuudessa ja läpinäkyvydessä, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 4 ja 3 välissä. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn on oltava kohtuullista suhteessa käsittelyn tarkoitukseen ja käsittelystä on kerrottava ymmärrettävällä tavalla.

b) Käyttötarkoitussidonnaisuus

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) lähes kolmeneljännestä vastasi alaisensa osaavan tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuuden hyvin. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 3,7.

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan alaisillaan olevan riittävää osaamista tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuudessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 4 ja 3 välissä. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että henkilötietoja saa kerätä ja käsitellä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten ja ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn tarkoitus on yksilöitävä, dokumentoitava ja kerrottava rekisteröidyille.

c) Tietojen minimointi

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) lähes kolmeneljännestä vastasi alaisensa osaavan tietosuojaperiaatteiden tietojen minimoimisen riittävän hyvin. Kolmannes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 3,5.

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan alaisillaan olevan riittävää osaamista tietosuojaperiaatteiden tietojen minimoimisessa, jota tukee

vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 4 ja 3 välissä. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että henkilötietoja saa kerätä vain tarpeellisen määrän ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähdessä.

d) Tietojen täsmällisyys

Esimesasemassa toimivista vastaajista (n=23) lähes kolmeneljännestä vastasi alaisensa osaavan tietosuojaperiaatteiden tietojen täsmällisyyden hyvin. Kolmannes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 3,7.

PRH:n esimesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan alaisillaan olevan riittävää osaamista tietosuojaperiaatteiden tietojen täsmällisyydessä, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 4 ja 3 välissä. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa tietävät, että henkilötiedot on päivitettävä aina tarvittaessa ja epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä.

e) Henkilötietojen luovuttaminen

Esimesasemassa toimivista vastaajista (n=23) lähes kolmeneljännestä vastasi alaisensa osaavan tietosuojaperiaatteiden henkilötietojen luovuttamisen hyvin. Kolmannes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 3,7.

PRH:n esimesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan alaisillaan olevan riittävää osaamista tietosuojaperiaatteiden henkilötietojen luovuttamisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 4 ja 3 välissä. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, milloin heidän on mahdollista luovuttaa henkilötietoja.

f) Luottamuksellisuus ja turvallisuus

Esimesasemassa toimivista vastaajista (n=23) lähes kolmeneljännestä vastasi alaisensa osaavan tietosuojaperiaatteiden luottamuksellisuuden ja turvallisuuden hyvin. Kolmannes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 3,7.

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan alaisillaan olevan riittävää osaamista tietosuojaperiaatteiden luottamuksellisuudesta ja turvallisuudesta, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 4 ja 3 välissä. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn on oltava luottamuksellista ja turvallista.

Kysymys 16. Miten arvioisit suorien alaistesi koulutustarvetta tietosuojaperiaatteiden käsittelyn eri osa-alueilla?

a) Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 43) yli kolmannes vastasi, että heidän alaisensa tarvitsevat jonkin verran koulutusta tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuudessa, asianmukaisuudessa ja läpinäkyvydessä. Kolmannes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,2.

Taulukko 43. Tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= Eivät tarvitse ollenkaan	26,09 %
2= Tarvitsevat jonkin verran	34,78 %
3=En osaa arvioida	30,43 %
4= Tarvitsevat joiltain osin	8,70 %
5= Tarvitsevat hyvin monilta osin	0 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan, että heidän alaisensa tarvitsevat jonkin verran koulutusta tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuudessa, asianmukaisuudessa ja läpinäkyvydessä, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 2 ja 3 välissä. Jonkin verran koulutustarvetta näyttäisi esiintyvän. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn on oltava kohtuullista suhteessa käsittelyn tarkoitukseen ja käsittelystä on kerrottava ymmärrettävällä tavalla.

b) Käyttötarkoitussidonnaisuus

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 44) lähes puolet vastasi, että heidän alaisensa tarvitsevat jonkin verran koulutusta tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuudessa. Kolmannes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,2.

Taulukko 44. Tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuus

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= Eivät tarvitse ollenkaan	21,74 %
2= Tarvitsevat jonkin verran	43,48 %
3=En osaa arvioida	26,09 %
4=Tarvitsevat joiltain osin	8,69 %
5=Tarvitsevat hyvin monilta osin	0 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan, että heidän alaisensa tarvitsevat jonkin verran koulutusta tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuudessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 2 ja 3 välissä. Jonkin verran koulutustarvetta näyttäisi esiintyvän. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että henkilötietoja saa kerätä ja käsitellä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten ja ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn tarkoitus on yksilöitävä, dokumentoitava ja kerrottava rekisteröidyille.

c) Tietojen minimointi

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 45) yli kolmannes vastasi, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta tietosuojaperiaatteiden tietojen minimoimisessa. Kolmannes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,2.

Taulukko 45. Tietosuojaperiaatteiden tietojen minimointi

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= Eivät tarvitse ollenkaan	34,78 %
2= Tarvitsevat jonkin verran	26,09 %
3=En osaa arvioida	30,43 %
4=Tarvitsevat joiltain osin	4,35 %
5=Tarvitsevat hyvin monilta osin	4,35 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta tietosuojaperiaatteiden tietojen minimoimisessa, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 2 ja 3 välissä. Koulutustarvetta näyttäisi silti esiintyvän. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että henkilötietoja saa kerätä vain tarpeellisen määrän ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden.

d) Tietojen täsmällisyys

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 46) kolmannes vastasi, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta tietosuojaperiaatteiden tietojen täsmällisyydessä. Kolmannes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaistensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,0.

Taulukko 46. Tietosuojaperiaatteiden tietojen täsmällisyys

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= Eivät tarvitse ollenkaan	34,78 %
2= Tarvitsevat jonkin verran	30,44 %
3=En osaa arvioida	30,43 %
4=Tarvitsevat joiltain osin	4,35 %
5=Tarvitsevat hyvin monilta osin	0 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta tietosuojaperiaatteiden tietojen täsmällisyydessä, jota tukee vastausten keskiarvo 2. Pientä koulutustarvetta näyttäisi esiintyvän.

Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että henkilötiedot on päivitettävä aina tarvittaessa ja epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä.

e) Henkilötietojen luovuttaminen

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 47) kolmannes vastasi, että heidän alaisensa tarvitsevat jonkin verran koulutusta tietosuojaperiaatteiden mukaisesta henkilötietojen luovuttamisesta. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,1.

Taulukko 47. Tietosuojaperiaatteiden henkilötietojen luovuttaminen

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= Eivät tarvitse ollenkaan	30,44 %
2= Tarvitsevat jonkin verran	34,78 %
3=En osaa arvioida	30,43 %
4= Tarvitsevat joiltain osin	0 %
5= Tarvitsevat hyvin monilta osin	4,35 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan, että heidän alaisensa tarvitsevat jonkin verran koulutusta tietosuojaperiaatteiden mukaisesta henkilötietojen luovuttamisesta, jota tukee vastausten keskiarvo vastausvaihtoehtojen 2 ja 3 välissä. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, milloin heidän on mahdollista luovuttaa henkilötietoja.

f) Luottamuksellisuus ja turvallisuus

Esimiesasemassa toimivista vastaajista (n=23) (taulukko 48) yli kolmannes vastasi, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta tietosuojaperiaatteiden luottamuksellisuudesta ja turvallisuudesta. Kolmannes vastanneista esimiehistä ei osannut arvioida alaisensa koulutustarpeita. Kaikkien vastaajien eri vastausvaihtoehtojen keskiarvo oli 2,0.

Taulukko 48. Tietosuojaperiaatteiden luottamuksellisuus ja turvallisuus

Vastausvaihtoehdot	Virkamies esimiesasemassa (n=23)
1= Eivät tarvitse ollenkaan	39,13 %
2= Tarvitsevat jonkin verran	30,43 %
3=En osaa arvioida	26,09 %
4=Tarvitsevat joiltain osin	0 %
5=Tarvitsevat hyvin monilta osin	4,35 %

PRH:n esimiesasemassa toimivilla virkamiehet näyttäisivät arvioivan, että heidän alaisensa eivät tarvitse ollenkaan koulutusta tietosuojaperiaatteiden luottamuksellisuudesta ja turvallisuudesta, jota tukee vastausten keskiarvo 2,0. Esimiehet näyttäisivät olevan sitä mieltä, että heidän alaisensa ymmärtävät, että ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittely on oltava luottamuksellista ja turvallista.

Avoimeen tekstikenttään kysymyksessä 16 ei tullut vastauksia.

Kysymys 17. Mistä muista tietosuojaperiaatteiden käsittelyyn liittyvistä asioista haluaisit koulutusta alaisillesi?

Kysymykseen 17 ei tullut vastauksia.

6 TULOSTEN TULKINTA JA YHTEENVETO

6.1 Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -koulutus

Tutkimuksen alussa vastaajilta kysyttiin, olivatko he suorittaneet eOppivassa Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -koulutuksen. Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että kyselyn kaikista vastaajista koulutuksen oli suorittanut alle kolmannes vastaajista. Yleisimmät syyt koulutuksen suorittamattomuuteen olivat, ettei vastaaja ole

ollut tietoinen koulutuksesta tai ajan puute. Osa vastaajista ei kokenut koulutusta itselleen tarpeelliseksi, ja osa odotti, että esimies määräisi hänet suorittamaan koulutuksen. Syyt koulutuksen suorittamattomuuteen olivat yleisesti ottaen samoja tulosalueesta ja virastossa työskentelyajasta riippumatta. Saatujen tulosten perusteella voitane päätellä, PRH:n olisi tarpeellista entistä selkeämmin kehottaa henkilöstöä suorittamaan tietosuojakoulutus ja varata työntekijöille aikaa koulutukseen suorittamiseen. Koulutusmahdollisuuksista ja -suosituksista viestimiseen olisi kyselyn tulosten perusteella enemmän tarvetta.

Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että koulutuksen suorittamisessa löytyi eroja sekä tulosaluekohtaisesti että virkasuhteen keston mukaisesti. YP –tulosalueella (n=18) työskentelevistä koulutuksen oli suorittanut 61 % vastaajista, kun taas PTM -tulosalueella (n=69) työskentelevistä vastaajista koulutuksen oli suorittanut ainoastaan 22 % vastaajista. 3-5 vuotta PRH:ssa työskennelleistä vastaajista ainoastaan 15 % suorittanut koulutuksen, kun taas muissa työskentelyaikaryhmissä koulutuksen suorittaneiden prosentiosuus oli lähes kaksinkertainen. Omakohtaisen kokemuksen perusteella ja tutkimuksen tuloksista voitane päätellä, että YP –tulosalueella henkilöstön kouluttautumiseen rohkaistaan yleisesti ja kouluttautumiseen on varattu tarpeeksi aikaa. Teoriasta ilmenee että, YP –tulosalueella käsitellään paljon henkilötietoja ja henkilöstöä rohkaistaan osallistumaan koulutuksiin, joten YP-tulosalueelta löytynee kiinnostusta ja mahdollisuuksia osallistua tietosuojakoulutukseen. Nämä syyt vaikuttanevat YP –tulosalueen suureen tietosuojakoulutuksen suorittamisprosenttiin.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsitelty rekisterinpitäjän velvollisuus huolehtia tietosuojan lainmukaisesta toteuttamista ohjeistamalla ja tarjoamalla koulutusta henkilöstölle henkilötietojen käsittelystä voitane katsoa täytetyksi, sillä PRH on tarjonnut mahdollisuuden suorittaa Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 –koulutuksen eOppivassa.

6.2 Aihe I: Henkilötietojen käsittely

Opinnäytetyön teoriaosassa on käsitelty henkilötietojen käsittelyä. Aineistosta ilmenee, että henkilötietojen käsittely edellyttäisi aina laista löytyvää käsittelyperustetta,

joka on aina määritettävä ennen käsittelyn aloittamista ja henkilötietojenkäsittelijä saisi käsitellä vain sellaisia henkilötietoja, jotka ovat työtehtävien kannalta tarpeellisia. Kuten teoriasta ilmenee, PRH:ssa ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyä ohjaa viraston tietosuojapolitiikka, organisaatio huolehtii tietosuojan laimmukaisesta toteuttamisesta ohjeistamalla ja kouluttamalla ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyä, dokumentoimalla käytänteet ja ottamalla tietosuoja huomioon kaikessa toiminnassa ja sen kehittämisessä. Tästä voitane päätellä, että PRH täyttää yleiset velvollisuudet ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyssä.

Tutkimuskyselyssä vastaajilta kysyttiin heidän osaamistaan ja koulutustarpeitaan ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyssä seuraavilta osa-alueilta:

- Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen
- Henkilötietojen lukeminen
- Henkilötietojen muokkaaminen
- Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen
- Henkilötietojen luovuttaminen

Tutkimustulosten perusteella voitane päätellä, että PRH:n virkamiehillä, sekä omasta että esimiestensä mielestä, näyttäisi olevan opinnäytetyön teoriaosiossa käsiteltyä riittävää osaamista ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelystä. Koulutustarvetta näyttäisi kuitenkin löytyvän kuitenkin kaikilta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn osa-alueelta. Suurinta koulutustarve näyttäisi tutkimustulosten perusteella olevan henkilötietojen säilyttämisessä ja hävittämisessä. Toiseksi suurinta koulutustarve näyttäisi olevan henkilötietojen luovuttamisessa. Tästä voitane päätellä, että PRH:n virkamiehillä on sekä omasta että esimiestensä mielestä, riittävää osaamista ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn, mutta myös jonkin verran koulutustarvetta henkilötietojen säilyttämisessä ja hävittämisessä sekä henkilötietojen luovuttamisessa.

Tutkimustulosten perusteella voitane päätellä, että esimiesten arviointi suorien alaisien osaamisesta ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueilla on hieman heikompi kuin virkamiesten oman osaamisen arviointi. Keskiarvot kysyttäessä

esimiesten arviota alaistensa osaamisessa ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueilla ovat tutkimustulosten mukaan korkeita. Tutkimustulosten perusteella voitane päätellä, että esimiehet tulosalueesta riippumatta, kokevat alaistensa osaamisensa ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueilla hyväksi ja koulutustarpeen vähäiseksi.

Tiedusteltaessa mistä muista ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista vastaajat halusivat koulutusta, saatiin avovastauksia 19 kappaletta. Aineistosta ilmeni, että lähes puolet vastaajista toivoi koulutusta, jossa saisi kokonaisvaltaisen käsityksen ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista. Teorian mukaan se tarkoittanee, että vastaajat toivovat lisää koulutusta saadakseen laajemman kokonaiskuvan ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelystä ja pystyäkseen käsittelemään asiakkaiden henkilötietoja teoriassa esitellyn EU:n tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain mukaisesti.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsitelty rekisterinpitäjän velvoitteet ja vastuu henkilötietorekisterihallinnon järjestämisestä asianmukaisesti, henkilöstön kouluttaminen ja tietosuojan lainmukainen toteuttaminen ohjeistamalla ja kouluttamalla ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyä voitane katsoa täytetyksi, sillä virkamiehillä on tutkimustulosten perusteella asianmukainen osaaminen ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn. Saatujen tulosten perusteella, voitane päätellä, että virkamiehille olisi syytä järjestää koulutusta etenkin henkilötietojen säilyttämisestä ja hävittämisestä sekä koulutusta, joka antaisi kokonaisvaltaisen käsityksen ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista.

6.3 Aihe II: Tietosuojaperiaatteet

Opinnäytetyön teoriaosassa on käsitelty tietosuojaperiaatteita. Aineistosta ilmenee, että henkilötietojen käsittelyssä olisi aina noudatettava tietosuojaperiaatteita ja perustettaessa henkilötietoja sisältävää rekisteriä, rekisterinpitäjän olisi määriteltävä rekisterin käyttötarkoitus ja varmistettava, että käyttötarkoitukselle löytyisi tuki tietosuoja-asetuksesta. Aineistosta ilmenee myös, että henkilötietojenkäsittelijä saisi käsitellä vain sellaisia henkilötietoja, jotka olisivat työtehtävien kannalta tarpeellisia. Kuten

teoriasta ilmenee, Suomen perustuslain ja Euroopan unionin perusoikeusasiakirjan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan ja siksi olisi tärkeää, että tietosuojalainsäädännön mukaisia tietosuojaperiaatteita noudatettaisiin aina henkilötietojen käsittelyssä. Teoriasta ilmenee myös, että rekisterinpitäjä olisi myös velvollinen osoittamaan, että tietosuojaperiaatteet toteutuisivat tehokkaasti henkilötietojen käsittelyssä.

Kuten teoriasta ilmenee, organisaation johdolla olisi velvoite henkilötietorekisterihallinnon järjestämisestä asianmukaisesti sekä tietosuojapolitiikkaohjeiden laatimisesta. Organisaation tulisi nimittää tietosuojavastaava, sen tulisi perustaa tietosuoja- ja tietoturvaryhmä sekä kartoittaa tietosuojan nykytila. Organisaation tulisi tunnistaa ja varautua tietosuojariskeihin. Henkilöstön tietosuojaosaamista tulisi mitata ja henkilöstöä tulisi kouluttaa, jonka lisäksi tietosuoja-asioista tulisi raportoida säännöllisesti. PRH huolehtii tietosuojan lainmukaisesta toteuttamisesta ohjeistamalla ja kouluttamalla henkilötietojen käsittelyä, dokumentoimalla käytänteet ja ottamalla tietosuoja huomioon kaikessa toiminnassa ja sen kehittämisessä. Tästä voitane päätellä, että PRH täyttää tietosuojaperiaatteiden vaatimukset ja yleiset velvollisuudet henkilötietojen käsittelyssä.

Tutkimuskyselyssä vastaajilta kysyttiin heidän osaamistaan ja koulutustarpeitaan tietosuojaperiaatteiden osa-alueilta:

- Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys
- Käyttötarkoitussidonnaisuus
- Tietojen minimointi
- Tietojen täsmällisyys
- Henkilötietojen luovuttaminen
- Tietojen luottamuksellisuus ja turvallisuus

Tutkimustulosten perusteella voitane päätellä, että PRH:n virkamiehillä, sekä omasta että esimiestensä mielestä, näyttäisi olevan opinnäytetyön teoriaosiossa käsiteltyä riittävää osaamista tietosuojaperiaatteista. Koulutustarvetta näyttäisi kuitenkin löytyvän kaikilta tietosuojaperiaatteiden osa-alueelta. Suurinta koulutustarvetta näyttäisi tutki-

mustulosten perusteella olevan henkilötietojen luovuttamisessa. Tästä voitane päätellä, että PRH:n virkamiehillä on sekä omasta että esimiestensä mielestä, riittävä osaamista tietosuojaperiaatteista, mutta myös jonkin verran koulutustarvetta henkilötietojen luovuttamisessa.

Tutkimustulosten perusteella voitane päätellä, että esimiesten arviointi suorien alaisien osaamisesta tietosuojaperiaatteiden eri osa-alueilla oli parempi kuin virkamiesten oman osaamisen arviointi. Ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyssä tulos taas oli päinvastainen. Noin kolmannes esimiesasemassa toimivista vastaajista ei osannut arvioida alaistensa osaamista, mikä aiheutti keskiarvon laskua. Tulosten erilaisuus selittynee tällä asialla. Tutkimustulosten perusteella voitane päätellä, että esimiehet tulosalueesta riippumatta, kokevat alaistensa osaamisensa tietosuojaperiaatteista hyväksi ja koulutustarpeen vähäiseksi.

Tutkimustulosten mukaan, tietosuojaperiaatteiden osa-alueiden koulutustarpeista löytyi tulosaluekohtaisia ja virastossa työskentelyajasta riippuvaisia eroja. Tutkimustuloksista ilmeni, että YP –tulosalueella työskentelevistä vastaajista kolmannes koki tarvitsevansa koulutusta joiltain osin tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuuden, asianmukaisuuden ja läpinäkyvyyden suhteen. Tilanne oli sama 3–5-vuotta PRH:ssa työskennelleiden vastaajien osalta. Tutkimustuloksista ilmeni myös, että AVI –tulosalueella työskentelevistä vastaajista viidennes ja 3–5-vuotta PRH:ssa työskennelleistä kolmannes, koki tarvitsevansa koulutusta joiltain osin tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuudessa. Tutkimustulosten mukaan tietosuojaperiaatteiden mukaisessa tietojen minimoimisessa neljännos 3–5-vuotta PRH:ssa työskennelleistä vastaajista koki tarvitsevansa koulutusta joiltain tai hyvin monilta osin. Tästä voitane päätellä, että PRH:n virkamiehillä on sekä omasta että esimiestensä mielestä, riittävä osaamista ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn, mutta myös jonkin verran koulutustarvetta tietosuojaperiaatteiden lainmukaisuuden, asianmukaisuuden ja läpinäkyvyyden suhteen sekä tietosuojaperiaatteiden käyttötarkoitussidonnaisuuden ja tietosuojaperiaatteiden mukaisen tietojen minimoimisen suhteen.

Vaikka tutkimustulosten mukaan PRH:ssa esimiesasemassa toimivat virkamiehet arvioivat alaisillaan olevan riittävä osaamista tietosuojaperiaatteiden tietojen mini-

moimisessa, silti neljännes esimiehistä katsoo, etteivät heidän alaisensa osaa tietosuojaperiaatteiden mukaisen tietojen minimoimista riittävän tai kovin hyvin. Yli neljännes esimiesasemassa toimivista vastaajista ei osannut arvioida alaistensa osaamista, mikä aiheutti keskiarvon laskua. Esimiehistä valitsivat vastausvaihtoehdoista usein vaihtoehdon 3=En osaa arvioida. Tästä voitane päätellä, että alaisten osaamisen ja koulutustarpeet eivät ole kaikille esimiehille täysin selviä. Tästä voitane päätellä, että esimiesten olisi hyvä tutustua tarkemmin alaistensa osaamiseen ja koulutustarpeisiin henkilötietojen käsittelyssä. Tutkimustulosten perusteella voitane päätellä, että esimiehet tulosalueesta riippumatta, kokevat alaistensa osaamisensa tietosuojaperiaatteiden eri osa-alueilla arvioi hyväksi ja koulutustarpeen vähäiseksi.

Tiedusteltaessa mistä muista tietosuojaperiaatteisiin liittyvistä asioista vastaajat halusivat koulutusta, saatiin avovastauksia 5 kappaletta. Aineistosta ilmeni, että lähes puolet vastaajista toivoi koulutusta, jossa saisi kokonaisvaltaisen käsityksen ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista sekä asiakkaan oikeudesta saada tietoja henkilötietojensa käsittelystä. Aineistosta ilmeni myös, että viidennes vastaajista toivoi koulutusta henkilötietojen arkistoinnista. Teorian mukaan se tarkoittaa, että vastaajat toivovat lisää koulutusta saadakseen laajemman kokonais kuvan ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelystä ja pystyäkseen käsittelemään asiakkaiden henkilötietoja teoriassa esiteltujen tietosuojaperiaatteiden mukaisesti.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsitelty rekisterinpitäjän velvoitteet ja vastuu henkilötietojen tietosuojaperiaatteiden ja henkilötietojen käsittelyn perusteiden noudattamisesta sekä rekisteröidyn oikeuksista, voitane katsoa täytetyksi, sillä virkamiehillä on tutkimustulosten perusteella asianmukainen osaaminen tietosuojaperiaatteiden noudattamiseen. Saatujen tulosten perusteella, voitane päätellä, että virkamiehille olisi syytä järjestää koulutusta etenkin henkilötietojen luovuttamisesta, sekä koulutusta, joka antaisi kokonaisvaltaisen käsityksen ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista.

7 POHDINTA

Kuten teoriasta ilmenee, PRH osoittaa lukuisilla tavoilla täyttävänsä opinnäytetyön teoriaosassa käsitellyn rekisterinpitäjän osoitusvelvollisuuden. PRH on laatinut tietosuojapolitiikkadokumentin, joka kiteyttää, miksi tietosuoja on merkittävä osa PRH:n toimintaa. PRH on toteuttanut tarpeelliset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet täyttääkseen osoitusvelvollisuuden vaatimukset, jotka on huomioitu jo henkilötietojen käsittelyn suunnitteluvaiheessa. PRH:ssa henkilötietorekisterihallinnon järjestäminen on toteutettu asianmukaisesti ja tietosuojapolitiikkaohjeistus on laadittu. Organisaatio on nimittänyt tietosuojavastaavan, perustanut tietosuoja- ja tietoturvaryhmät sekä kartoittanut tietosuojan nykytilan. Virastossa on tunnistettu tietosuojariskit ja niihin on varauduttu ennalta. Henkilöstön tietosuojaosaamista mitataan ja tietosuoja-asioista raportoidaan säännöllisesti. PRH huolehtii tietosuojan lainmukaisesta toteuttamisesta ohjeistamalla ja kouluttamalla henkilötietojen käsittelyä, dokumentoimalla käytänteet ja ottamalla tietosuoja huomioon kaikessa toiminnassa ja sen kehittämisessä.

Teoriasta ilmenee, että organisaatio on täyttänyt omat velvollisuutensa henkilötietokäsittelysuojan suhteen. Tutkimustuloksista voitane päätellä, että henkilöstöllä on kuitenkin selviä kouluttautumistarpeita ja epäilyjä osaamisensa riittävydestä. Tutkimustuloksista voitane päätellä, että alaisten osaamisen ja koulutustarpeet eivät ole kaikille esimiehille täysin selviä.

7.1 Opinnäytetyön analysointi

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaista osaamista ja millaisia koulutustarpeita opinnäytetyön toimeksiantajan virkamiehillä on tietosuojaan liittyvän osaamisen sekä ulkoisten asiakkaidensa henkilötietojen käsittelyssä. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää millaisena virkamiesten lähiesimiehet kokevat alaistensa tietosuojaan sekä ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvän osaamisen ja koulutustarpeet. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Opinnäytetyön aineistonkeruu suoritettiin lähettämällä kyselylomake toimeksiantajan virkamiehille ja heidän lähiesimiehilleen, yhteensä 446 henkilölle, joista kyselyyn vastasi 152 henkilöä. Opinnäytetyön kyselyn

toteutunut vastausprosentti oli 34,1 %. PRH:ssa järjestetään paljon kyselyitä ja organisaatiossa kyselyiden tavoiteltu vastausprosentti on 10 %. Tavoitetuttu vastausprosentti saavutettiin ja ylitettiin reippaasti.

Tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta voidaan arvioida reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden avulla. Reliabiliteetilla tarkoitetaan analyysin johdonmukaisuutta ja mitaustulosten toistettavuutta. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että valitulla tutkimusmenetelmällä on valmiutta selvittää alkuperäinen tutkimusongelma. Tutkimusmenetelmä tulee valita sen mukaan, mitä tietoa tutkimuksella halutaan selvittää. (Jyväskylän yliopiston www-sivut 2015.)

Opinnäytetyölle asetetut tavoitteet saavutettiin tutkimuskysymysten kyselylomakkeen avulla. Opinnäytetyössä käsitellään kyselystä saadut tulokset, joilla voidaan osoittaa, millä tavalla johtopäätöksiin on päädytty. Opinnäytetyön tutkimusta ei voida pitää kovin luotettavana, sillä otos on kuitenkin suhteellisen pieni. Tutkimustuloksista voitaneekin kuitenkin pitää viitteitä antavana ja siten tuloksia voitaneekin mallintaa ja soveltaa mahdollisessa jatkotutkimuksessa. Tutkimustulokset vastaavat opinnäytetyön tutkimusongelmiin hyvin, eivätkä ne ole sattumanvaraisia, sillä opinnäytetyö vastaa kaikkiin neljään tutkimuskysymykseeni ja sen tuloksista on pääteltävissä vastaukset tutkimusongelmaan.

Opinnäytetyötä tehdessä eteeni ei tullut suuria yllätyksiä tutkimuksen tulosten suhteen. Oletuksena oli, että pientä parannettavaa löytyy kaikilta osa-alueilta ja tutkimustulosten perusteella voitaneekin päätellä missä asioissa kullakin tulosalueella on koulutustarpeita. Pohdin opinnäytetyötä tehdessäni, olisiko tutkimusmenetelmäksi sittenkin pitänyt valita kvantitatiivisen menetelmä. Kvantitatiivisella menetelmällä en kuitenkaan olisi saanut vastauksia tutkimusongelmiini, joten kvalitatiivisen menetelmän käyttö oli oikea ratkaisu.

Olisi mielenkiintoista toistaa tutkimus kaikkien valtion hallinnon organisaatioiden kesken ja saada tietää millaista osaamista ja millaisia koulutustarpeita virkamiehillä valtion muissa organisaatioissa on tietosuojaan liittyvän osaamisen sekä ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyssä.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino 2011. Viitattu 29.9.2020. <https://samk.finna.fi/Record/>

Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Viitattu 12.10.2020. <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/>

EU:n tietosuojatyöryhmä. 2017. 16/FI. WP 243 rev. 01. Tietosuojavastavia koskevat ohjeet. Viitattu 13.10.2020. <https://tietosuoja.fi/documents/6927448/8316711/Tietosuoja+vastavia+koskevat+ohjeet+fi.pdf/3aad84e5-bb59-4e64-bdaf-adc1e5f2d719/Tietosuoja+vastavia+koskevat+ohjeet+fi.pdf/Tietosuojavastavia+koskevat+ohjeet+fi.pdf>

Euroopan unionin perusoikeuskirja, 26.10.2012. EU 2012/326.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus), 27.4.2016. EU 2016/679.

HE 9/2018. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. Viitattu 12.10.2020. <https://www.ellibslibrary.com/>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 6. uud. p. Helsinki: Tammi.

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino. Viitattu 12.10.2020. <https://www.ellibslibrary.com/>

Jyväskylän yliopiston www-sivut. 2015. Viitattu 12.10.2020. <https://koppa.jyu.fi/>

Korpisaari, P., Pitkänen, O. & Warman-Lehtinen, E. 2018. Uusi tietosuojalainsäädäntö. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 14.10.2020. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi/>

Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä 5.12.2018/1054.

Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta 9.8.2013/578.

Patentti- ja rekisterihallituksen www-intranet sivut. 2020. Viitattu 20.10.2020.

Patentti- ja rekisterihallituksen www-sivut. 2020. Viitattu 20.10.2020. <https://www.prh.fi/fi/index.html>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Tietosuojalaki 5.12.2018/1050.

Tietosuojatyön organisointi 2018. Viitattu 26.10.2020. https://opitietosuoja.fi/images/tiedostot/pikakuvakkeet/Tietosuojaty%C3%B6n_organisointi2018.pdf

Tietosuojavaaltuutetun toimiston www-sivut. 2020. Viitattu 13.10.2020. <https://tietosuoja.fi/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Jyväskylä: Tammi. Viitattu 12.10. <https://www.ellibslibrary.com/>

Valtioneuvoston www-sivut. 2018. Viitattu 13.10.2020. <https://valtioneuvosto.fi/>

Valtion virkamieslaki 19.8.1994/750.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 12.10.2020. <https://www.ellibslibrary.com/>

Virkamiehen oikeudet ja velvollisuudet 2019. Viitattu 15.10.2020. <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/oikeudet-ja-velvollisuudet/>

Hei!

30.10.2020

Nopea kysely henkilötietojen käsittelyn ja tietosuojasaamisen koulutus-
tarpeesta

PRH:n asiakkaiden ja henkilöstön tietosuojan toteutuminen on toiminnan
kannalta ratkaisevan tärkeää. Se ei onnistu, jos osaamisessa on puutteita.

PRH:n tavoitteena on suunnitelmallisesti pitää yllä ja parantaa tätä osaa-
mista.

Nykytason selvittämiseksi teemme ensi vaiheessa suppean kyselyn. Siihen
vastaaminen kestää 5-10 minuuttia.

Kyselyä on tarkoitus hyödyntää kahtaalla, sekä henkilöstön kehittämi-
sessä, että osana opinnäytetyötä. Kysymyksiin vastataan täysin anonyy-
misti ja tuloksia käsitellään vain viraston tasolla. Vastauksesi on erittäin
tärkeä tulevan toiminnan suunnittelemiseksi.

Kyselyn vastausaika on 30.10.-8.11.2020.

Kyselyyn pääset vastaamaan tästä ([linkki](#))

KYSELY HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN JA TIETOSUOJAN KOULUTUSTARPEESTA

PRH:n tavoitteena on suunnitelmallisesti pitää yllä ja parantaa asiakkaiden ja henkilöstön tietosuojan toteutumista henkilötietojen käsittelyssä ja tietosuojaosaamisessa sekä varmistua EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 679/2016 toteutumista PRH:n organisaatioissa.

Kyselyn tarkoituksena on selvittää millaista osaamista ja millaisia koulutustarpeita PRH:n virkamiehillä on ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyssä ja tietosuojan periaatteissa. Lisäksi kyselyn tavoitteena on selvittää, millaisena virkamiesten lähiesimiehet kokevat alaistensa henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvän osaamisen ja koulutustarpeet.

Kysely on tarkoitettu koko PRH:n henkilöstölle. Kyselyn alussa kysymyksissä 1-5 taustoitetaan vastaajan taustaa. Kyselyn alussa tiedustellaan vastaajan tulosaluetta, onko vastaaja suorittanut tietosuojakurssin eOppivassa, syytä jos hän ei ole kurssia suorittanut sekä virkasuhteen kestoa. Kysymyksessä 1 taustoitetaan esimiesasema ja kyselyssä esiintyvät kysymykset määräytyvät ko. vastauksen perusteella. Kysymykset 1-8 ja 12-14 on suunnattu koko henkilöstölle. Kysymyksiin 9-11 ja 15-17 vastaavat vain esimiehet.

Kyselyä on tarkoitus hyödyntää kahtaalla, sekä henkilöstön kehittämässä ja osana opinnäytetyötä.

Kyselyyn vastaaminen vie aikaa 5-10 minuuttia.

Kyselyn alussa tiedustellaan taustamuuttujia; toimiiko vastaaja esimiesasemassa, tulosaluetta, onko vastaaja suorittanut Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -koulutuksen eOppivassa, syytä jos ei ole suorittanut tietosuojakoulutusta sekä virkasuhteen kestoa.

Kyselyssä on kaksi (2) aiheetta, jotka sisältävät teemaan liittyviä väittämiä ja/tai avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastataan aiheittain. Kyselyn ensimmäinen aihealue käsittelee henkilötietojen käsittelyä ja toinen aihealue käsittelee tietosuojaperiaatteita.

OHJEITA KYSELYYN VASTAAMISEEN

Ole hyvä, ja huomioithan vastatessasi seuraaviin kysymyksiin, että osa kysymyksistä on pakollisia ja ne pitää täyttää pitää täyttää edetäksesi kyselyssä ja lomakkeen lähettämiseksi. Kyselyssä pakolliset kentät ovat merkattu asteriskilla (*).

Osa kysymyksistä on tarkoitettu niille, jotka toimivat esimiesasemassa. Tällaisia kysymyksiä ovat kysymykset numero 9-11 ja 15-17.

TAUSTAMUUTTUJAT

1. Virkasuhde *

Virkamies (rasti)

Virkamies esimiesasemassa (rasti)

2. Tulosalue *

AVI (rasti)

PTM (rasti)

YP tai ICT-kehitys (rasti)

YY (rasti)

3. Oletko suorittanut Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -koulutuksen eOppivassa? *

Kyllä/En

4. Jos et ole suorittanut edellä kysyttyä eOppivassa, niin mikä tähän on syynä? (avoin vastaus)

5. Virkasuhteen kesto *

Alle 1 vuotta (rasti)

1-3 vuotta (rasti)

3-5 vuotta (rasti)

Yli 5 vuotta (rasti)

1. Aihe I: Henkilötietojen käsittely

6. Miten arvioisit omaa osaamistasi ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueilla? (matriisi asteikko)

1=En osaa kovin hyvin, 2=En osaa riittävän hyvin, 3=En osaa arvioida,

4=Osaan riittävän hyvin, 5=Osaan erittäin hyvin

a) Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen (esim. en kerää enkä tallenna henkilötietoja koskevia malliasiakirjoja omalle kovalevylleni)

*

- b) Henkilötietojen lukeminen (esim. en lue rekistereissä olevia henkilötietoja turhaan) *
- c) Henkilötietojen muokkaaminen (esim. en muuta rekisterissä olevia henkilötietoja ilman perusteita) *
- d) Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen (esim. noudatan määriteltyjä säilytysaikoja) *
- e) Henkilötietojen luovuttaminen (esim. varmistan että tietojen pyytäjällä on oikeus tietojen saamiseen) *

7. Miten arvioisit omaa koulutustarvettasi ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueilla? (matriisi asteikko, avoin vastaus)

1=En tarvitse ollenkaan, 2=Tarvitsen jonkin verran, 3=En osaa arvioida, 4=Tarvitsen joiltain osin, 5=Tarvitsen hyvin monilta osin

- a) Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen (esim. ethän kerää ja tallenna henkilötietoja koskevia malliasiakirjoja omalle kovalevyllle) *
Erityisesti mistä?
- b) Henkilötietojen lukeminen (esim. en lue rekistereissä olevia henkilötietoja turhaan) *
Erityisesti mistä?
- c) Henkilötietojen muokkaaminen (esim. en muuta rekisterissä olevia henkilötietoja ilman perusteita) *
Erityisesti mistä?
- d) Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen (esim. noudatan määriteltyjä säilytysaikoja) *
Erityisesti mistä?
- e) Henkilötietojen luovuttaminen (esim. varmistan että tietojen pyytäjällä on oikeus tietojen saamiseen) *
Erityisesti mistä?

8. Mistä muista ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista haluaisit koulutusta? (avoin vastaus)

9. Miten arvioisit suorien alaistesi osaamista ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueilla? (matriisi asteikko)

1=Eivät osaa kovin hyvin, 2=Eivät osaa riittävän hyvin, 3=En osaa arvioida, 4=Osaavat riittävän hyvin, 5=Osaavat erittäin hyvin

- a) Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen (esim. ethän kerää ja tallenna henkilötietoja koskevia malliasiakirjoja omalle kovalevyille) *
- b) Henkilötietojen lukeminen (esim. ethän lue rekistereissä olevia henkilötietoja turhaan) *
- c) Henkilötietojen muokkaaminen (esim. ethän muuta rekisterissä olevia henkilötietoja ilman perusteita) *
- d) Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen (esim. noudatathan määriteltyjä säilytysaikoja) *
- e) Henkilötietojen luovuttaminen (esim. varmistathan että tietojen pyytäjällä on oikeus tietojen saamiseen) *

10. Miten arvioisit suorien alaistesi koulutustarpeen ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueilla? (matriisi asteikko, avoin vastaus)

1=Eivät tarvitse ollenkaan, 2=Tarvitsevat jonkin verran, 3=En osaa arvioida, 4=Tarvitsevat joiltain osin, 5=Tarvitsevat hyvin monilta osin

- a) Henkilötietojen kerääminen ja tallentaminen (esim. en kerää ja tallenna henkilötietoja koskevia malliasiakirjoja omalle kovalevyille) *
Erityisesti mistä?
- b) Henkilötietojen lukeminen (esim. en lue rekistereissä olevia henkilötietoja turhaan) *
Erityisesti mistä?
- c) Henkilötietojen muokkaaminen (esim. en muuta rekisterissä olevia henkilötietoja ilman perusteita) *
Erityisesti mistä?
- d) Henkilötietojen säilyttäminen ja hävittäminen (esim. noudatan määriteltyjä säilytysaikoja) *
Erityisesti mistä?
- e) Henkilötietojen luovuttaminen (esim. varmistan että tietojen pyytäjällä on oikeus tietojen saamiseen) *

Erityisesti mistä?

11. Mistä muista ulkoisten asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista haluaisit koulutusta alaisillesi? (avoin vastaus)

2. Aihe II: Tietosuojaperiaatteet

12. Miten arvioisit omaa osaamistasi tietosuojaperiaatteiden käsittelyn eri osa-alueilla? (matriisi asteikko)

1=En osaa kovin hyvin, 2=En osaa riittävän hyvin, 3=En osaa arvioida, 4=Osaan riittävän hyvin, 5=Osaan erittäin hyvin

- a) Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys (esim. minulla on lakiin perustuva syy käsitellä henkilötietoja) *
- b) Käyttötarkoitussidonnaisuus (esim. minulla on henkilötietojen käsittelylle nimenomainen tarkoitus) *
- c) Tietojen minimointi (esim. kerään vain tarpeellisen määrän henkilötietoja käsittelyn tarkoitukseen nähden) *
- d) Tietojen täsmällisyys (esim. oikeiden virheelliset henkilötiedot viipymättä) *
- e) Henkilötietojen luovuttaminen (esim. varmistan että henkilötietojen pyytäjällä on oikeus tietojen saamiseen) *
- f) Luottamuksellisuus ja turvallisuus (esim. käsitelen henkilötietoja luottamuksellisesti) *

13. Miten arvioisit omaa koulutustarvettasi tietosuojaperiaatteiden käsittelyn eri osa-alueilla? (matriisi asteikko, avoin vastaus)

1=En tarvitse ollenkaan, 2=Tarvitsen jonkin verran, 3=En osaa arvioida, 4=Tarvitsen joiltain osin, 5=Tarvitsen hyvin monilta osin

- a) Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys (esim. minulla on lakiin perustuva syy käsitellä henkilötietoja) *

Erityisesti mistä?

- b) Käyttötarkoitussidonnaisuus (esim. minulla on henkilötietojen käsittelylle nimenomainen tarkoitus) *

Erityisesti mistä?

c) Tietojen minimointi (esim. kerään vain tarpeellisen määrän henkilötietoja käsittelyn tarkoitukseen nähden) *

Erityisesti mistä?

d) Tietojen täsmällisyys (esim. oikeiden virheelliset henkilötiedot viipymättä) *

Erityisesti mistä?

e) Henkilötietojen luovuttaminen (esim. varmistan että henkilötietojen pyytäjällä on oikeus tietojen saamiseen) *

Erityisesti mistä?

f) Luottamuksellisuus ja turvallisuus (esim. käsittelen henkilötietoja luottamuksellisesti) *

Erityisesti mistä?

14. Mistä muista tietosuojaperiaatteiden käsittelyyn liittyvistä asioista haluaisit koulutusta? (avoin vastaus)

15. Miten arvioisit suorien alaistesi osaamista tietosuojaperiaatteiden käsittelyn eri osa-alueilla? (matriisi asteikko)

1=Eivät osaa kovin hyvin, 2=Eivät osaa riittävän hyvin, 3=En osaa arvioida, 4=Osaavat riittävän hyvin, 5=Osaavat erittäin hyvin

a) Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys (esim. minulla on lakiin perustuva syy käsitellä henkilötietoja) *

b) Käyttötarkoitussidonnaisuus (esim. minulla on henkilötietojen käsittelylle nimenomainen tarkoitus) *

c) Tietojen minimointi (esim. kerään vain tarpeellisen määrän henkilötietoja käsittelyn tarkoitukseen nähden) *

d) Tietojen täsmällisyys (esim. oikeiden virheelliset henkilötiedot viipymättä) *

e) Henkilötietojen luovuttaminen (esim. varmistan että henkilötietojen pyytäjällä on oikeus tietojen saamiseen) *

f) Luottamuksellisuus ja turvallisuus (esim. käsittelen henkilötietoja luottamuksellisesti) *

16. Miten arvioisit suorien alaistesi koulutustarvetta tietosuojaperiaatteiden käsittelyn eri osa-alueilla? (matriisi asteikko, avoin vastaus)

1=Eivät tarvitse ollenkaan, 2=Tarvitsevat jonkin verran, 3=En osaa arvioida, 4=Tarvitsevat joiltain osin, 5=Tarvitsevat hyvin monilta osin

a) Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys (esim. minulla on lakiin perustuva syy käsitellä henkilötietoja) *

Erityisesti mistä?

b) Käyttötarkoitussidonnaisuus (esim. minulla on henkilötietojen käsittelylle nimenomainen tarkoitus) *

Erityisesti mistä?

c) Tietojen minimointi (esim. kerään vain tarpeellisen määrän henkilötietoja käsittelyn tarkoitukseen nähden) *

Erityisesti mistä?

d) Tietojen täsmällisyys (esim. oikaisen virheelliset henkilötiedot viipymättä) *

Erityisesti mistä?

e) Henkilötietojen luovuttaminen (esim. varmistan että henkilötietojen pyytäjällä on oikeus tietojen saamiseen) *

Erityisesti mistä?

f) Luottamuksellisuus ja turvallisuus (esim. käsitelen henkilötietoja luottamuksellisesti) *

Erityisesti mistä?

17. Mistä muista tietosuojaperiaatteiden käsittelyyn liittyvistä asioista haluaisit koulutusta alaisillesi? (avoin vastaus)

KIITOS VASTAUKSESTA!